

Przedmiotowe Ocenianie z języka polskiego
w klasach IV – VIII

I. Ocenianiu podlega:

1. komunikowanie się;
2. zakres słownictwa;
3. znajomość lektur;
4. komponowanie dłuższych i krótszych wypowiedzi pisemnych i ustnych;
5. znajomość form wypowiedzi pisemnych, obowiązujących na danym poziomie i umiejętność stosowania ich w praktyce;
6. znajomość gramatyki języka polskiego, teorii literatury, terminów dotyczących innych tekstów kultury oraz umiejętność zastosowania ich w praktyce;
7. czytanie ze zrozumieniem;
8. wygłaszanie tekstów z pamięci;
9. poprawność ortograficzna i interpunkcyjna;
10. stosowanie samodzielnie zdobytych informacji;
11. aktywność na lekcji.

II. Ocenianie bieżące z zajęć edukacyjnych ma na celu monitorowanie pracy ucznia oraz przekazywanie uczniowi informacji o jego osiągnięciach edukacyjnych, przez wskazanie, co uczeń robi dobrze, co i w jaki sposób powinien poprawić oraz jak powinien dalej się uczyć.

1. Ocenianie na przedmiocie ma na celu wspieranie uczenia się ucznia i opiera się na informacji zwrotnej.
2. Informacja zwrotna towarzyszy procesowi uczenia się i może przybierać formę ustną lub pisemną.
3. Informacja zwrotna przekazywana uczniowi zawiera kluczowe elementy:
 1. wyszczególnienie i docenienie dobrych elementów pracy ucznia (co uczeń zrobił dobrze);
 2. wskazanie elementów, które wymagają poprawy lub dodatkowej pracy (co należy poprawić/uzupełnić);
 3. wskazówki, w jaki sposób uczeń powinien dokonać poprawy (jak to zrobić);
 4. wskazówki dotyczące dalszego rozwoju (jak pracować dalej).
4. Formy informacji zwrotnej:
 - a) ustna: przekazywana na bieżąco podczas lekcji, w trakcie wykonywania zadań, ćwiczeń i odpowiedzi;
 - b) pisemna: umieszczana na wybranych pracach pisemnych (np. wypracowaniach, kartkówkach, sprawdzianach lub pracach projektowych);
 - c) możliwa jest także autorefleksja i ocena koleżeńska: uczeń jest zachęcany do samodzielnego oceniania własnej pracy oraz udzielania konstruktywnych uwag rówieśnikom.

5. Uczeń ma prawo i obowiązek zapoznać się z udzieloną informacją zwrotną, a w przypadku prac pisemnych – wykorzystać podane wskazówki do poprawy pracy.

6. Ocena wyrażona stopniem (cyfrą) w wybranych pracach pisemnych może być uzupełniona lub zastąpiona ustną bądź pisemną informacją zwrotną.

III. W każdym semestrze przeprowadza się minimum jedną pracę klasową literacką (w przypadku nieobecności ucznia po powrocie do szkoły zobowiązany jest do napisania pracy po uzgodnieniu terminu z nauczycielem).

IV. Kryteria oceniania wypowiedzi pisemnych:

1. zgodność treści z tematem i wyczerpanie tematu;
2. właściwa forma i kompozycja;
3. poprawność języka, zasób słownictwa, styl;
4. poprawność ortograficzna i interpunkcyjna;
5. oryginalność wypowiedzi.

V. Po omówieniu działu nauki o języku przeprowadza się sprawdzian gramatyczny.

VI. Przed rozpoczęciem omawiania każdej lektury przeprowadza się test literacki ze znajomości utworu.

VII. Odpowiedzi ustne z trzech ostatnich lekcji wstecz przeprowadza się bez zapowiedzi.

VIII. Każda kartkówka jest zapowiadana wcześniej.

IX. W przypadku sprawdzianów obejmujących większą partię materiału (w tym praca klasowa literacka) uprzedza się uczniów o ich terminie co najmniej tydzień wcześniej.

X. Czas poprawy sprawdzianów pisemnych – 2 tygodnie.

- Uczeń może poprawić ocenę mało satysfakcjonującą tylko jeden raz terminie 2 tygodni, ale po uzgodnieniu z nauczycielem. Wpisywane są obie oceny, ale brana jest pod uwagę ocena wyższa. Ocena niższa zapisywana jest obok w nawiasie.
- Uczeń otrzymuje ocenę niedostateczną, jeśli był nieobecny tylko na lekcji języka polskiego w dniu zapowiedzianej pracy pisemnej i nie przedstawił usprawiedliwienia nieobecności lub odmówił pisania pracy.

XI. W każdym semestrze proponuje się opanowanie pamięciowe minimum jednego utworu poetyckiego lub fragmentu prozy.

XII. Dwa razy w półroczu dopuszczalne jest nieprzygotowanie do zajęć (z wyjątkiem zaplanowanych sprawdzianów, kartkówek).

XIII. Kryteria oceniania dyktand:

celujący (6) – bezbłędnie

celujący- (6-) 1 błąd interpunkcyjny

bardzo dobry + (5+) – 2 błędy interpunkcyjne

bardzo dobry (5) – 1 błąd ortograficzny II- go stopnia

bardzo dobry- (5-) – 1 błąd ortograficzny II- go stopnia oraz 1 lub 2 błędy interpunkcyjne

- dobry + (4+) – 1 błąd ortograficzny I-go stopnia
- dobry (4) – 2 błędy ortograficzne I- go stopnia
- dobry- (4-) – 2 błędy ortograficzne I- go stopnia oraz 1 lub 2 błędy interpunkcyjne
- dostateczny + (3+) – 3 błędy ortograficzne I-go stopnia
- dostateczny (3) – 4 błędy ortograficzne I- go stopnia
- dostateczny- (3-) – 4 błędy ortograficzne I- go stopnia oraz 1 lub 2 błędy interpunkcyjne
- dopuszczający + (2+) – 5 błędów ortograficznych I-go stopnia
- dopuszczający (2) – 6 błędów ortograficznych I- go stopnia
- dopuszczający (2-) – 6 błędów ortograficznych I- go stopnia i 1 lub 2 błędy interpunkcyjne
- niedostateczny + (1+) – 7 błędów ortograficznych I-go stopnia
- niedostateczny (1) – 8 i więcej błędów ortograficznych I- go stopnia
- 2 błędy ortograficzne II- go stopnia = 1 błąd ortograficzny I- go stopnia
 - 3 błędy interpunkcyjne = 1 błąd ortograficzny I- go stopnia

XIV. Kryteria oceniania sprawdzianów punktowych:

97 - 100%	celujący (6)
95 – 96%	celujący- (6-)
93 - 94%	bardzo dobry+ (5+)
87 – 92%	bardzo dobry (5)
85 – 86%	bardzo dobry- (5-)
83 – 84%	dobry+ (4+)
72 – 82%	dobry (4)
70 – 71%	dobry- (4-)
68 – 69%	dostateczny+ (3+)
52 – 67%	dostateczny (3)
50 – 51%	dostateczny- (3-)
48 – 49%	dopuszczający+ (2+)
32 – 47%	dopuszczający (2)
30 – 31%	dopuszczający- (2-)
28 – 29%	niedostateczny+ (1+)
0 – 27%	niedostateczny (1)

XV. „Plusy” (+) i „minusy” (-)

1. „minus” uczeń może otrzymać za:

- słabe, złe wywiązywanie się z zadań wykonywanych podczas lekcji,
- brak zaangażowania w realizację zadania podczas pracy w grupach.

Sześć „MINUSÓW” RÓWNA SIĘ OCENIE NIEDOSTATECZNEJ.

„Minusy” nauczyciel odnotowuje w swoim notatniku.

2. „Plus” uczeń może otrzymać za:

- nieskomplikowane, krótkie zadania realizowane na lekcji indywidualnie,
- przyniesienie dodatkowych materiałów wykorzystanych podczas lekcji,
- dobre wywiązywanie się z zadań realizowanych podczas pracy w grupach,
- aktywny udział w lekcji.

SZEŚĆ „PLUSÓW” RÓWNA SIĘ OCENIE CELUJĄCEJ.

„Plusy” nauczyciel odnotowuje w swoim notatniku.

XVI. Nauczyciel może zadać uczniowi pisemną pracę domową do samodzielnego wykonania w czasie wolnym od zajęć dydaktycznych, ale nie jest ona obowiązkowa i nie ustala się z niej oceny. Nauczyciel jedynie sprawdza ją i przekazuje uczniowi ustną lub pisemną informację zwrotną.

XVII. Klasyfikacji półrocznej i rocznej dokonuje się na podstawie ocen cząstkowych, przy czym większe znaczenie mają oceny ze sprawdzianów niż z odpowiedzi ustnych i kartkówek. Inne oceny mają charakter wspomagający. Średnia ważona jest wskazówką do wystawienia oceny półrocznej i rocznej, ale ostateczną decyzję podejmuje nauczyciel języka polskiego.

XVIII. Sposoby informowania uczniów i rodziców

- Na pierwszych godzinach lekcyjnych uczniowie zostają zapoznani z powyższymi zasadami obowiązującymi na lekcjach języka polskiego oraz wymaganiami edukacyjnymi na poszczególne oceny.
- Oceny cząstkowe są jawne, oparte o opracowane kryteria.
- Wszystkie prace pisemne nauczyciel przechowuje w szkole, przy czym są one do wglądu dla uczniów i ich rodziców. Prace pisemne są przechowywane w szkole do końca bieżącego roku szkolnego.
- Oceny cząstkowe są do wglądu rodziców w dzienniku elektronicznym. O ocenach końcowych na I półrocze i na koniec roku informuje się rodziców za pomocą dziennika elektronicznego.
- Miesiąc przed końcem półrocza (roku szkolnego) nauczyciel informuje ucznia o ewentualnej przewidywanej ocenie niedostatecznej.

XIX. W przypadku niezaakceptowania proponowanej przez nauczyciela oceny półrocznej lub rocznej uczeń powinien spełnić następujące warunki:

- Zaliczyć test sprawdzający obejmujący wiadomości z całego półrocza/ roku szkolnego na ocenę oczekiwaną lub wyższą. Nauczyciel prowadzący ustala zakres materiału oraz formę poprawy tej oceny (odpowiedź ustna lub pisemna).
- Systematycznie pracować na zajęciach.
- Zwrócić się w ciągu 2 dni roboczych od poinformowania rodziców do nauczyciela przedmiotu o poprawę przewidywanej śródrocznej (przed klasyfikacją śródroczną) lub końcoworocznej (przed klasyfikacją roczną) oceny klasyfikacyjnej z zajęć edukacyjnych. Może tego dokonać rodzic bądź uczeń.
- Warunkiem dopuszczenia do poprawy oceny proponowanej na wyższą jest brak nieuzasadnionych nieobecności na lekcjach.

XX. Uczniowie z dostosowaniem wymagań edukacyjnych i stwierdzoną dysleksją rozwojową (dysgrafią, dysortografią)

W stosunku do uczniów z dostosowaniem wymagań edukacyjnych (stwierdzone i zapisane w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną) ogólnie stosowane są następujące dostosowania:

1. Uczniowie ze stwierdzoną **dysleksją rozwojową** (stwierdzona i zapisana w opinii wydanej przez poradnię psychologiczno – pedagogiczną):

- wydłużenie czasu pracy,
- przy ocenianiu ćwiczeń redakcyjnych najważniejsza jest komunikatywność wypowiedzi, dopuszczenie większej liczby błędów ortograficznych, językowych, interpunkcyjnych;
- uczniowie mogą zdobyć mniej punktów, aby uzyskać ocenę dopuszczającą (dotyczy to sprawdzianów cichego czytania ze zrozumieniem, sprawdzianów ze znajomości treści lektur, sprawdzianów ze znajomości wybranych zagadnień z nauki o języku).

2. Dysgrafia:

- pozostawienie więcej czasu na wykonywanie prac pisemnych,
- możliwość napisania przez ucznia pracy na komputerze,
- drukowane litery,
- przy ocenianiu ćwiczeń redakcyjnych najważniejsza jest komunikatywność wypowiedzi, dopuszczenie większej ilości błędów ortograficznych, językowych, interpunkcyjnych.

3. Dysortografia:

- uczeń ma możliwość pisania dyktanda z pamięci lub przepisywania,
- większa tolerancja błędów ortograficznych pierwszego rzędu w ćwiczeniach redakcyjnych (dysortografia typu słuchowego – błędy tylko słuchowe, czyli ą:om, ę:en, j:i, ś:si itp.)
- błędy ortograficzne drugiego rzędu nie mają wpływu na ocenę pracy (np. ą:om, ę:en, j:i, ś:si itp.)

- podczas oceny brane są pod uwagę indywidualne zalecenia ujęte w opinii wydanej przez Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną.

4. **Inne opinie** Poradni Psychologiczno- Pedagogicznej:

Ponadto nauczyciel stara się uwzględnić przy ocenianiu uczniów indywidualne wytyczne zapisane w poszczególnych opiniach (np. wolne tempo pracy – więcej czasu na sprawdzianach). Uczniowie uczestniczą w zajęciach korekcyjno-kompensacyjnych i zajęciach dydaktyczno-wyrównawczych.

Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny

KLASA 4

Treści nauczania wskazane w Podstawie programowej dla II etapu edukacyjnego (klasy 4–8) i zawarte w podręczniku Nowe Zamieńmy słowo dla klasy 4

Ocena niedostateczna

Ocenę niedostateczną otrzymuje uczeń, który nie spełnia wymagań edukacyjnych na ocenę dopuszczającą.

Ocena dopuszczająca

Obszar I – Komunikacja

Uczeń:

- tworzy krótką wypowiedź ustną lub pisemną na zadany temat,
- słucha uważnie wypowiedzi innych i stara się zrozumieć ich sens,
- rozpoznaje sytuacje wymagające oficjalnego lub nieoficjalnego sposobu,
- wypowiedzi przedstawia podstawowe informacje o sobie,
- nazywa swoje emocje i potrzeby (np. radość, złość, potrzeba pomocy),
- używa zwrotów grzecznościowych, np. proszę, dziękuję, przepraszam,
- wyraża własne zdanie na podany temat,
- rozpoznaje podstawowe komunikaty niewerbalne, takie jak gest, mimika i postawa ciała,
- przedstawia siebie, wymienia podstawowe informacje o swoich zainteresowaniach,
- wyjaśnia własnymi słowami terminy: komunikacja, nadawca, odbiorca, intencja wypowiedzi, komunikat niewerbalny, grzeczność językowa,
- rozpoznaje nadawcę i odbiorcę.

Obszar II – Odbiór tekstów kultury

Uczeń:

- rozróżnia teksty należące do różnych sztuk, np. literatury, muzyki, teatru, filmu i komiksu,
- formułuje temat utworu w jednym zdaniu,
- rozpoznaje emocje nadawcy oraz podstawowy cel jego wypowiedzi,
- rozpoznaje temat utworu,
- wskazuje nadawcę i odbiorcę utworu,
- nazywa emocje, wrażenia i postawy wyrażone w tekstach należących do różnych sztuk,

- rozpoznaje fragmenty, które wywołują rozbawienie, wzruszenie lub strach,
- nazywa reakcje odbiorcy wywołane przez wypowiedź,
- wyodrębnia podstawowe elementy świata przedstawionego: bohatera, miejsce, czas i wydarzenia,
- wymienia cechy świata realistycznego i fantastycznego,
- nazywa cechy bohatera,
- rozpoznaje narratora i podmiot mówiący na podstawie wyrazów wskazujących na ich obecność,
- wypowiada się na temat nastroju tekstów należących do różnych sztuk,
- wymienia środki językowe: epitety, porównania, wyrazy dźwiękonaśladowcze, występujące w tekście,
- odczytuje tekst głośno, z zachowaniem podstawowej poprawności,
- nazywa pojęcia: fikcja, utwór realistyczny, utwór fantastyczny, baśń, legenda, świat przedstawiony, narrator, bohater, podmiot mówiący, epitet, porównanie, metafora (przenośnia), wyraz dźwiękonaśladowczy.

Obszar III – Świadomość języka

Uczeń:

- rozpoznaje samogłoski, spółgłoski i sylaby w wyrazach,
- nazywa części mowy rzeczownik, czasownik, przymiotnik,
- rozpoznaje wyrazy i związki wyrazowe wyrażające emocje,
- tworzy proste zdania poprawne pod względem logicznym i gramatycznym,
- rozpoznaje wypowiedzenie oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe,
- rozpoznaje równoważnik zdania i zdanie pojedyncze,
- odczytuje znaczenie wyrazów z pomocą słownika,
- rozpoznaje synonimy i antonimy,
- zapisuje wyrazy zgodnie z zasadami ortografii dotyczącymi wymiany głosek w wyrazach pokrewnych,
- stosuje kropkę, znak zapytania i wykrzyknik na końcu zdań w zależności od celu wypowiedzi,
- rozpoznaje znaki interpunkcyjne: kropkę, przecinek, cudzysłów i dwukropek.

Obszar IV – Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- tworzy prostą notatkę zawierającą najważniejsze informacje,
- zapisuje podstawowe informacje w uporządkowanej formie,
- wybiera najważniejsze wiadomości z jednego źródła informacji,

- formułuje proste pytania do tekstu,
- wskazuje najważniejsze wydarzenia i informacje w tekście,
- tworzy prosty plan odtwórczy tekstu,
- tworzy krótkie wypowiedzi o charakterze użytkowym,
- redaguje wiadomość zgodnie z podanym wzorem,
- przekazuje najważniejsze informacje w uporządkowanej formie,
- przedstawia własne zdanie,
- opisuje przedmiot, postać, krajobraz prostymi zdaniami,
- wskazuje cechy bohatera i podstawowe elementy wyglądu, miejsca lub wydarzenia,
- tworzy krótką wypowiedź twórczą na podany temat,
- podejmuje proste działania twórcze z wykorzystaniem języka,
- rozpoznaje elementy kompozycji wypowiedzi, takie jak wstęp, rozwinięcie i zakończenie,
- stosuje akapity w krótkich wypowiedziach pisemnych.

Obszar V – Rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości

Uczeń:

- nazywa wartości ważne dla siebie oraz wybrane wartości uniwersalne,
- wymienia wspólnoty, do których należy, np. rodzinę, społeczność szkolną, lokalną i narodową,
- ustala hierarchię wartości ważnych dla członków różnych wspólnot,
- wymienia role, które pełni w rodzinie, szkole i grupie rówieśniczej,
- wskazuje sytuacje, w których angażuje się w proces uczenia się,
- dokonuje samooceny swojego procesu uczenia, stosując proste techniki,
- nazywa swoje mocne strony i trudności,
- rozpoznaje i nazywa wybrane emocje własne i innych.

Obszar VI– Elementy edukacji medialnej

Uczeń:

- wyszukuje potrzebne informacje w podanym źródle,
- korzysta z wybranego źródła informacji, aby zdobywać wiedzę na dany temat,
- wymienia zasady higieny cyfrowej,
- rozpoznaje zagrożenia związane z korzystaniem,
- z ekranów, telefonów, gier, komputerów i internetu.

Obszar VII– Praktyki lekturowe

Uczeń:

- wybiera tekst zgodny ze swoimi zainteresowaniami,
- uzasadnia krótko wybór,
- określa czas i sposób czytania wybranego tekstu,
- nazywa swoje pierwsze wrażenia po przeczytaniu tekstu,
- aktywnie czyta cztery wskazane dłuższe teksty literackie,
- wskazuje poruszane w nich tematy, np. dom, rodzinę, przyjaźń i emocje,
- rozpoznaje baśnie i legendy ważne dla kultury światowej, europejskiej, narodowej i regionalnej,
- rozpoznaje utwory narracyjne, liryczne i patriotyczne, w tym Mazurka Dąbrowskiego Józefa Wybickiego,
- rozpoznaje teksty kultury należące do filmu, teatru, malarstwa, rzeźby, muzyki i komiksu.

Ocena dostateczna

Ocenę dostateczną otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania edukacyjne na ocenę dopuszczającą oraz:

Obszar I – Komunikacja

Uczeń:

- przekazuje w zrozumiały sposób swoje myśli i informacje w wypowiedziach ustnych oraz pisemnych,
- rozpoznaje najważniejsze informacje w wypowiedzi rozmówcy,
- odpowiada na wypowiedź rozmówcy,
- stosuje odpowiedni sposób zwracania się do rozmówcy w różnych sytuacjach,
- opisuje swoje emocje i potrzeby w sposób zrozumiały dla odbiorcy,
- opisuje siebie, swoje doświadczenia i zainteresowania,
- stosuje zwroty grzecznościowe odpowiednie do sytuacji i rozmówcy,
- formułuje stanowisko,
- odczytuje znaczenie prostych komunikatów niewerbalnych w różnych sytuacjach,
- rozróżnia komunikaty słowne i niewerbalne,
- opisuje swoje doświadczenia i zainteresowania w krótkiej wypowiedzi,
- wykorzystuje pojęcia dotyczące komunikacji podczas omawiania przykładów i sytuacji komunikacyjnych.

Obszar II – Odbiór tekstów kultury

Uczeń:

- nazywa cechy tekstów należących do różnych sztuk, np. filmu, teatru, komiksu i literatury,
- wyjaśnia znaczenie tematu utworu,
- wyjaśnia, czego uczy utwór i jakie wartości przywołuje,
- prezentuje sposób wyrażania emocji, myśli i postaw przez nadawcę utworu,
- opisuje własne wrażenia po przeczytaniu utworu,
- odnosi sytuacje przedstawione w utworze do typowych doświadczeń z życia codziennego,
- opisuje elementy świata przedstawionego,
- porządkuje wydarzenia w kolejności chronologicznej,
- odróżnia elementy realistyczne od fantastycznych,
- opisuje wrażenia wywołane przez tekst,
- charakteryzuje bohatera, odwołując się do jego zachowania,
- opisuje narratora i podmiot mówiący w utworze,
- wskazuje w tekście środki językowe, w tym metaforę (przenośnię),
- opisuje sposób oddziaływania środków językowych na emocje, wyobraźnię i zmysły odbiorcy,
- interpretuje głosowo tekst, zwracając uwagę na tempo oraz intonację,
- nazywa podstawowe cechy baśni, legendy,
- posługuje się pojęciami: fikcja, utwór realistyczny, utwór fantastyczny, baśń, legenda, świat przedstawiony, narrator, bohater, podmiot mówiący, epitet, porównanie, metafora (przenośnia), wyraz dźwiękonaśladowczy.

Obszar III – Świadomość języka

Uczeń:

- odróżnia głoski dźwięczne i bezdźwięczne,
- dzieli wyrazy na sylaby,
- rozpoznaje w zdaniu części mowy: rzeczownik, czasownik, przymiotnik,
- określa podstawowe formy gramatyczne: osobę, liczbę, rodzaj, czas, przypadek, w zależności od części mowy,
- rozpoznaje zależności między wyrazami w zdaniu,
- buduje poprawne językowo zdania,
- tworzy zdania ze względu na cel wypowiedzi: oznajmujące, pytające, rozkazujące, wykrzyknikowe,
- układa różne typy wypowiedzi: równoważniki zdań, zdania pojedyncze,
- wyszukuje znaczenie wyrazów w słownikach lub innych źródłach informacji,

- stosuje w wypowiedziach synonimy i antonimy,
- odróżnia w prostych przykładach znaczenie dosłowne od przenośnego,
- stosuje pozostałe zasady ortograficzne,
- stosuje cudzysłów i dwukropek zgodnie z ich funkcją w wypowiedzeniu.

Obszar IV – Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- sporządza notatki w różnych formach, np. planu, tabeli lub punktów,
- porządkuje informacje według tematu lub zagadnienia,
- wyodrębnia najważniejsze informacje z różnych źródeł,
- układa pytania dotyczące treści i bohaterów tekstu,
- porządkuje wydarzenia zgodnie z kolejnością przedstawioną w utworze,
- sporządza plan odtwórczy tekstu w formie równoważników zdań lub zdań,
- redaguje korespondencję tradycyjną i elektroniczną zgodnie z zasadami tej formy wypowiedzi,
- redaguje opis przedmiotu, krajobrazu lub postaci zgodnie z celem wypowiedzi,
- charakteryzuje bohatera, uwzględniając wygląd, cechy i zachowanie,
- redaguje wypowiedzi z zachowaniem właściwej kompozycji i podziału na akapity,
- wykorzystuje odpowiedni układ graficzny w liście tradycyjnym i elektronicznym,
- rozróżnia różne rodzaje opisu.

Obszar V – Rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości

Uczeń:

- opisuje wartości ważne dla siebie,
- przedstawia własne stanowisko wobec wybranych wartości uniwersalnych,
- opisuje wybrane wspólnoty, do których należy,
- wyjaśnia, jakie wartości są ważne dla ich członków,
- opisuje role, które pełni w różnych wspólnotach,
- podaje przykłady związanych z nimi obowiązków,
- opisuje własne zaangażowanie w proces uczenia się,
- wskazuje działania, które pomagają w nauce lub ją utrudniają,
- opisuje emocje własne i innych oraz wskazuje sytuacje, w których się one pojawiają.

Obszar VI– Elementy edukacji medialnej

Uczeń:

- wyszukuje potrzebne informacje w różnych źródłach,

- wybiera źródła informacji pomocne w rozwijaniu własnych zainteresowań,
- opisuje zasady bezpiecznego i zdrowego korzystania z internetu, telefonu, komputera i gier,
- wymienia skutki nadmiernego korzystania z ekranów, telefonów, gier, komputerów.

Obszar VII– Praktyki lekturowe

Uczeń:

- wskazuje teksty odpowiadające jego własnym zainteresowaniom i wyjaśnia powód wyboru,
- planuje kolejne etapy czytania wybranego tekstu,
- opisuje swoje odczucia związane z przeczytany tekstem,
- opisuje bohaterów, wydarzenia i problemy przedstawione w przeczytanych utworach literackich dotyczących doświadczeń bliskich uczniom,
- opisuje bohaterów, wydarzenia i tematykę baśni i legend ważnych dla kultury światowej, europejskiej, narodowej i regionalnej,
- wskazuje cechy utworów narracyjnych, lirycznych i patriotycznych, w tym Mazurka Dąbrowskiego,
- wymienia cechy charakterystyczne dla różnych tekstów kultury, takich jak film, teatr, malarstwo, rzeźba, muzyka i komiks.

Ocena dobra

Ocenę dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania edukacyjne na ocenę dostateczną oraz:

Obszar I – Komunikacja

Uczeń:

- wyraża swoje zdanie i intencję w uporządkowanych wypowiedziach ustnych oraz pisemnych,
- odpowiada na wypowiedź rozmówcy w sposób związany z tematem rozmowy,
- dobiera słownictwo i formę wypowiedzi do sytuacji komunikacyjnej oraz odbiorcy,
- reaguje adekwatnie do treści rozmowy,
- wyraża swoje uczucia i potrzeby adekwatnie do sytuacji,
- dobiera formy grzecznościowe do celu wypowiedzi oraz relacji z odbiorcą,
- uzasadnia swoje stanowisko w rozmowie, odwołując się do przykładów,
- porządkuje wypowiedź o sobie,
- uzasadnia stanowisko jednym argumentem,
- wyjaśnia znaczenie komunikatów niewerbalnych w przebiegu rozmowy,
- opowiada w uporządkowany sposób o swoich doświadczeniach, zainteresowaniach i pasjach,

- posługuje się w wypowiedzi pojęciami komunikacji, nadawcy, odbiorcy, intencji.

Obszar II – Odbiór tekstów kultury

Uczeń:

- opisuje, jak teksty należące do różnych sztuk pokazują emocje i wydarzenia,
- analizuje perspektywę bohatera lub podmiotu mówiącego oraz jej wpływ na przedstawienie wydarzeń i problemów,
- porównuje sposoby wyrażania postaw, emocji i myśli w różnych tekstach kultury,
- analizuje zabiegi językowe i literackie służące wywołaniu emocji u odbiorcy,
- uzasadnia własne odczucia związane z odbiorem utworu,
- porównuje sposoby przedstawiania wydarzeń i bohaterów w różnych tekstach kultury,
- uzasadnia własne odczytanie utworu, odwołując się do treści,
- wyjaśnia, czym się różnią elementy realistyczne i fantastyczne w utworze,
- porównuje bohaterów i ocenia ich postępowanie,
- porównuje zachowanie bohaterów z własnymi doświadczeniami,
- wyjaśnia związek świata przedstawionego z emocjami i myślami bohaterów,
- wyjaśnia, jakie słowa, obrazy i wydarzenia tworzą nastrój utworu,
- opisuje funkcję narratora i podmiotu mówiącego,
- uzasadnia funkcję środków językowych, odwołując się do tekstu,
- odczytuje sens metafor,
- interpretuje głosowo tekst, oddając nastrój i emocje utworu,
- omawia wrażenia wywołane przez różne teksty kultury,
- stosuje poznane pojęcia literackie podczas analizy utworu,
- czyta utwory narracyjne, liryczne i patriotyczne oraz wypowiada się na ich temat.

Obszar III – Świadomość języka

Uczeń:

- poprawnie dzieli wyrazy na sylaby oraz wskazuje rodzaje głosek,
- stosuje w wypowiedziach ustnych i pisemnych poprawne formy wyrazów odmiennych w zakresie osoby, liczby, rodzaju, czasu, przypadku,
- poprawia błędy gramatyczne w wypowiedzeniach,
- stosuje różne typy zdań w swoich wypowiedziach ustnych i pisemnych,
- wyjaśnia znaczenie wyrazów w zależności od kontekstu wypowiedzi,
- dobiera elementy leksykalne odpowiednie do celu i charakteru wypowiedzi, w tym synonimy i antonimy,
- pisze tekst poprawnie, korzystając z zasad ortografii,

- analizuje funkcję znaków interpunkcyjnych w różnych typach wypowiedzi oraz wyjaśnia zasady ich stosowania.

Obszar IV – Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- tworzy syntetyczne notatki na podstawie informacji z lekcji, podręcznika i innych źródeł,
- porównuje informacje pochodzące z różnych źródeł,
- wykorzystuje formę notatki odpowiednią do rodzaju i celu pracy,
- tworzy pytania dotyczące problematyki i najważniejszych informacji zawartych w tekście,
- przekształca plan w formie równoważników zdań na zdania; i odwrotnie,
- komponuje wypowiedzi użytkowe dostosowane do celu i rodzaju odbiorcy,
- porządkuje w wypowiedzi informacje i wydarzenia w logiczny sposób,
- wykorzystuje odpowiednie słownictwo i układ graficzny w korespondencji,
- komponuje dłuższe wypowiedzi opisowe i twórcze,
- wykorzystuje różne formy literackie w działaniach twórczych,
- komponuje wypowiedzi zgodne z celem, formą i charakterem tekstu,
- wykorzystuje wstęp, rozwinięcie i zakończenie do budowania spójnej i uporządkowanej wypowiedzi,
- dobiera układ graficzny odpowiedni do formy wypowiedzi.

Obszar V – Rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości

Uczeń:

- wyjaśnia, dlaczego określone wartości są ważne dla niego i innych,
- uzasadnia własne stanowisko wobec wartości uniwersalnych,
- wyjaśnia znaczenie różnych wspólnot w życiu człowieka,
- opisuje związane z nimi wartości i doświadczenia,
- wyjaśnia znaczenie ról pełnionych w różnych wspólnotach oraz ich wpływ na funkcjonowanie grupy,
- dokonuje samooceny własnego zaangażowania w proces uczenia się,
- wyjaśnia, co wpływa na efekty jego pracy,
- planuje sposoby rozwijania odpowiedzialności za własną naukę i rozwój,
- wyjaśnia wpływ emocji na zachowanie własne i innych osób.

Obszar VI– Elementy edukacji medialnej

Uczeń:

- porównuje informacje z różnych źródeł i sprawdza, czy są zgodne z tematem,
- porządkuje informacje z różnych źródeł oraz wykorzystuje je do poszerzania swojej wiedzy,
- wyjaśnia skutki nadmiernego korzystania z ekranów, telefonów, gier, komputerów oraz konsekwencje przeładowania informacyjnego,
- stosuje zasady higieny cyfrowej podczas korzystania z ekranów, telefonów, gier, komputerów oraz internetu,
- planuje działania pomagające ograniczać zagrożenia cyfrowe.

Obszar VII– Praktyki lekturowe

Uczeń:

- uzasadnia wybór tekstów, odwołując się do własnych zainteresowań i potrzeb czytelniczych,
- organizuje czytanie tekstu, uwzględniając jego długość i stopień trudności,
- uzasadnia swoje wrażenia, odwołując się do treści utworu,
- wyjaśnia związki między problematyką przeczytanych tekstów a doświadczeniami bohaterów i odbiorców,
- wyjaśnia znaczenie motywów i wartości przedstawionych w baśniach i legendach,
- wyjaśnia tematykę, przesłanie utworów, znaczenie wybranych środków językowych oraz wartości obecne w utworach narracyjnych, lirycznych i patriotycznych, w tym w Mazurku Dąbrowskiego,
- analizuje znaczenie utworów narracyjnych, lirycznych i patriotycznych, w tym Mazurka Dąbrowskiego, dla budowania tożsamości narodowej i postaw odbiorcy,
- wyjaśnia, w jaki sposób środki wyrazu wpływają na odbiór filmu, teatru, malarstwa, rzeźby, muzyki i komiksu.

Ocena bardzo dobra

Ocenę bardzo dobrą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania edukacyjne na ocenę dobrą oraz:

Obszar I – Komunikacja

Uczeń:

- dobiera środki językowe odpowiednie do celu i charakteru wypowiedzi,
- prowadzi rozmowę i nawiązuje w niej do tego, co mówił rozmówca,
- modyfikuje wypowiedź w zależności od celu rozmowy i potrzeb odbiorcy,
- rozwija wypowiedź o sobie w spójny sposób,
- komunikuje swoje emocje, uczucia i potrzeby w sposób odpowiedzialny, kulturalny i akceptowany społecznie,
- posługuje się zasadami grzeczności językowej w sposób świadomy i adekwatny do różnych sytuacji komunikacyjnych,

- odnosi się do argumentów rozmówcy i broni własnego stanowiska,
- odczytuje znaczenie wypowiedzi rozmówcy (także z gestów i tonu głosu),
- porównuje, co ktoś mówi, z tym, jak się zachowuje (gesty, mimika),
- wyjaśnia na przykładzie, jak gesty i ton głosu zmieniają znaczenie wypowiedzi,
- uzasadnia swoje zainteresowania i odnosi je do własnych doświadczeń,
- opisuje sytuację komunikacyjną, używając terminów: komunikacja, nadawca, odbiorca, cel wypowiedzi, komunikat niewerbalny, grzeczność językowa.

Obszar II – Odbiór tekstów kultury

Uczeń:

- porównuje sposoby przedstawiania wydarzeń i bohaterów w różnych tekstach kultury,
- wyjaśnia znaczenie kontekstów kulturowych i historycznych w utworze,
- uzasadnia wpływ intencji bohatera lub podmiotu mówiącego na sposób budowania wypowiedzi,
- ocenia sposób wyrażania emocji, postaw i myśli w tekstach kultury,
- ocenia, jak elementy realistyczne i fantastyczne wpływają na sens i odbiór utworu,
- ocenia skuteczność zabiegów wywołujących śmiech, strach lub wzruszenie,
- odwołuje się do sytuacji rzeczywistych podczas omawiania problemów i emocji przedstawionych w utworze,
- wyjaśnia sens wydarzeń i zachowania bohaterów,
- formułuje spójną interpretację utworu i uzasadnia ją, odwołując się do tekstu,
- analizuje sposoby wywoływania emocji u odbiorcy,
- wyjaśnia, po co autor wykorzystał elementy realistyczne i fantastyczne w utworze,
- ocenia postawy bohaterów w odniesieniu do własnych doświadczeń,
- analizuje skuteczność oddziaływania środków językowych na emocje, wyobraźnię, przekonania i zmysły odbiorcy,
- dobiera świadomie sposób głośnego czytania do charakteru tekstu,
- łączy informacje z różnych tekstów kultury.

Obszar III – Świadomość języka

Uczeń:

- analizuje budowę głoskową wyrazów oraz wyjaśnia różnice między rodzajami głosek,
- analizuje formy gramatyczne części mowy w zdaniach,
- bada nacechowanie emocjonalne i stylistyczne synonimów i antonimów oraz ich wpływ na odbiorcę,
- analizuje budowę zdań,

- przekształca zdania ze względu na cel wypowiedzi oraz wyjaśnia różnice między nimi,
- przekształca równoważniki zdań w zdania i na odwrót,
- świadomie korzysta z różnych źródeł informacji,
- analizuje wpływ zastosowanego słownictwa na znaczenie i odbiór wypowiedzi,
- świadomie wykorzystuje zasady ortografii podczas tworzenia własnych wypowiedzi,
- świadomie stosuje zasady interpunkcji do budowania poprawnych wypowiedzi.

Obszar IV – Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- selekcionuje informacje,
- zapisuje je w uporządkowanej oraz funkcjonalnej formie,
- analizuje informacje z różnych źródeł podczas tworzenia notatki,
- wyjaśnia wybór formy notatki w zależności od rodzaju informacji i celu pracy,
- analizuje informacje zawarte w tekście podczas tworzenia pytań i planu odtwórczego,
- opracowuje uporządkowany plan odtwórczy tekstu,
- analizuje sposób przekazywania informacji w różnych wypowiedziach użytkowych,
- redaguje rozbudowane i spójne wypowiedzi (korespondencja tradycyjna: list i pozdrowienia),
- dobiera środki językowe i układ graficzny w korespondencji,
- redaguje rozbudowane i spójne teksty narracyjne oraz liryczne o świadomie dobranej kompozycji i odpowiedniej kreacji świata przedstawionego,
- wykorzystuje różne formy literackie, w tym narracyjne, do realizacji własnego pomysłu,
- świadomie wykorzystuje język do działań twórczych i wyrażania emocji,
- analizuje wpływ kompozycji i układu graficznego na czytelność oraz odbiór wypowiedzi,
- wyjaśnia funkcję akapitów i elementów kompozycyjnych w różnych formach wypowiedzi.

Obszar V – Rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości

Uczeń:

- porównuje systemy wartości funkcjonujące w różnych wspólnotach,
- uzasadnia własne stanowisko wobec wartości uniwersalnych w odniesieniu do sytuacji społecznych i życiowych,
- porównuje wartości i doświadczenia związane z funkcjonowaniem w różnych wspólnotach oraz wyjaśnia ich wpływ na postawy człowieka,

- porównuje role pełnione w różnych wspólnotach oraz wyjaśnia związane z nimi prawa i obowiązki,
- analizuje efektywność własnych działań edukacyjnych,
- ocenia skuteczność podejmowanych działań,
- odróżnia emocje od sposobów ich wyrażania,
- ocenia wpływ emocji na relacje międzyludzkie.

Obszar VI– Elementy edukacji medialnej

Uczeń:

- selekcjonuje informacje z różnych źródeł,
- uzasadnia wybór najbardziej przydatnych, jego zdaniem, materiałów,
- łączy w swojej wypowiedzi ustnej lub pisemnej informacje z różnych źródeł oraz wykorzystuje je do rozwijania własnych zainteresowań,
- ocenia własne nawyki związane z korzystaniem z technologii oraz wskazuje działania wspierające higienę cyfrową.

Obszar VII– Praktyki lekturowe

Uczeń:

- porównuje wybrane teksty pod względem tematyki i wartości uzasadnia swoje preferencje czytelnicze,
- ocenia skuteczność własnego planu czytania i wprowadza potrzebne zmiany,
- porównuje własne odczucia z reakcjami innych odbiorców tekstu,
- porównuje sytuacje i wartości przedstawione w różnych tekstach literackich z własnymi doświadczeniami oraz współczesnym światem,
- analizuje wpływ baśni i legend na kulturę,
- bada sposoby przedstawiania emocji, wydarzeń i wartości w utworach narracyjnych, lirycznych oraz patriotycznych, w tym w Mazurku Dąbrowskiego,
- porównuje sposoby przedstawiania tego samego tematu w różnych tekstach kultury, np. filmie, obrazie, muzyce lub komiksie,
- ocenia ich wpływ na odbiorcę.

Ocena celująca

Ocenę celującą otrzymuje uczeń, który spełnia wymagania edukacyjne na ocenę bardzo dobrą oraz:

Obszar I – Komunikacja

Uczeń:

- świadomie posługuje się językiem w mowie i piśmie, aby precyzyjnie wyrażać swoje myśli, emocje i intencje,

- aktywnie i uważnie uczestniczy w rozmowie, okazując zaangażowanie i szacunek wobec rozmówcy,
- modyfikuje wypowiedź, aby była skuteczna i przekonująca,
- posługuje się różnymi formami wypowiedzi w sposób adekwatny do sytuacji oraz celu i dostosowany do odbiorcy,
- wspiera komunikację w grupie,
- ocenia, czy sposób wyrażania emocji jest odpowiedni do sytuacji i nie rani innych, podając uzasadnienie,
- dba o kulturę języka w rozmowie, używając uprzejmych zwrotów i reagując na nieodpowiednie wypowiedzi,
- formułuje spójne i przekonujące stanowisko, uwzględniając argumenty oraz kontekst rozmowy,
- wykorzystuje komunikację niewerbalną w celu świadomego budowania relacji i skutecznego porozumiewania się z innymi,
- porównuje różne opinie i wyjaśnia, dlaczego się z nimi zgadza lub nie zgadza,
- ocenia na przykładzie, jak gesty, mimika i ton głosu wpływają na odbiór wypowiedzi,
- analizuje wpływ sposobu komunikacji na relacje między ludźmi,
- prezentuje siebie, swoje doświadczenia i zainteresowania w sposób ciekawy, spójny i dostosowany do odbiorcy.

Obszar II – Odbiór tekstów kultury

Uczeń:

- ocenia wpływ różnych tekstów kultury na odbiorcę i uzasadnia swoje zdanie,
- interpretuje temat utworu w kontekście wartości lub doświadczeń bohaterów,
- tworzy pogłębioną interpretację utworu z uwzględnieniem kontekstu kulturowego i historycznego,
- formułuje wnioski dotyczące tego, jak sposób przedstawiania wydarzeń i bohaterów wpływa na reakcje odbiorcy,
- tworzy własną interpretację utworu, odnosząc jego problematykę i emocje do doświadczeń odbiorców,
- ocenia sposób przedstawienia świata i bohaterów w różnych tekstach kultury,
- porównuje różne sposoby kreowania bohatera,
- formułuje wnioski dotyczące związku między zastosowanymi środkami językowymi a odbiorem utworu,
- interpretuje funkcję środków językowych i zabiegów artystycznych w utworze,
- formułuje dojrzałe opinie o przeczytanych tekstach i uzasadnia je przykładami,
- odnosi problematykę utworów do własnych doświadczeń,

- świadomie interpretuje głosowo tekst, oddając jego sens i emocje,
- tworzy samodzielną propozycję odczytania tekstu kultury, poprawnie wykorzystując pojęcia literackie i kulturowe.

Obszar III – Świadomość języka

Uczeń:

- świadomie stosuje wiedzę o głoskach i sylabach podczas poprawnej wymowy, zapisu i analizy wyrazów,
- posługuje się częściami mowy oraz ich formami gramatycznymi do tworzenia poprawnych i zróżnicowanych wypowiedzi,
- ocenia sposób wykorzystania wyrazów i związków wyrazowych w budowaniu emocji i stylu wypowiedzi,
- redaguje i koryguje wypowiedzi, świadomie dobierając konstrukcje zdaniowe do budowania jasnych i spójnych komunikatów,
- świadomie wykorzystuje różne typy zdań do budowania wypowiedzi adekwatnych do sytuacji, celu i odpowiednich w komunikacji z określonym odbiorcą,
- świadomie wykorzystuje różne typy zdań do tworzenia spójnych, poprawnych i zróżnicowanych wypowiedzi
- ocenia poprawność językową tekstów,
- dokonuje korekty błędów,
- świadomie korzysta ze słowników i innych źródeł informacji podczas tworzenia wypowiedzi,
- świadomie wykorzystuje bogate i zróżnicowane słownictwo, w tym synonimy i antonimy, aby precyzyjnie wyrażać myśli i emocje,
- poprawia błędy ortograficzne, wykorzystując znajomość zasad ortograficznych,
- dokonuje autokorekty interpunkcyjnej wypowiedzi, uwzględniając funkcję kropki, znaku zapytania, wykrzyknika, przecinka, cudzysłowu i dwukropka.

Obszar IV – Tworzenie wypowiedzi

Uczeń:

- tworzy samodzielne i przejrzyste notatki, syntetycznie ujmujące informacje z różnych źródeł,
- ocenia przydatność różnych form notowania w procesie uczenia się,
- wykorzystuje różne sposoby notowania do porządkowania, analizowania i prezentowania informacji,
- formułuje pytania rozwijające interpretację i analizę tekstu,
- opracowuje samodzielny i uporządkowany plan odtwórczy tekstu, zachowując logiczny układ informacji,

- tworzy samodzielne, funkcjonalne i estetyczne wypowiedzi użytkowe dostosowane do sytuacji komunikacyjnej i odbiorcy,
- ocenia skuteczność sposobu przekazywania informacji w różnych formach wypowiedzi użytkowych,
- wykorzystuje różne środki językowe do świadomego budowania przekazu,
- tworzy oryginalne teksty twórcze, o zróżnicowanej kompozycji, fabule i kreacji świata przedstawionego,
- wykorzystuje różne formy literackie i środki językowe do realizacji własnych działań twórczych,
- ocenia skuteczność zastosowanych rozwiązań językowych i kompozycyjnych we własnych wypowiedziach twórczych,
- tworzy funkcjonalne i estetyczne wypowiedzi z zachowaniem świadomej kompozycji i odpowiedniego układu graficznego,
- ocenia wpływ kompozycji i układu graficznego na skuteczność przekazu,
- świadomie wykorzystuje elementy kompozycji i układu graficznego do budowania spójności oraz czytelności wypowiedzi.

Obszar V – Rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenie tożsamości

Uczeń:

- analizuje wpływ wartości na postawy człowieka,
- ocenia krytycznie różne systemy wartości oraz formułuje pogłębione refleksje dotyczące własnej tożsamości i odpowiedzialności społecznej,
- analizuje wpływ różnych wspólnot i związanych z nimi wartości na budowanie tożsamości, relacji społecznych oraz odpowiedzialności za innych i otaczający świat,
- formułuje wnioski dotyczące znaczenia pełnionych ról w różnych wspólnotach proponuje działania wzmacniające odpowiedzialność,
- aktywnie angażuje się w pracę grupy w klasie,
- monitoruje świadomie własny rozwój,
- formułuje pogłębione wnioski dotyczące procesu uczenia się,
- wykorzystuje autorefleksję do planowania dalszego rozwoju,
- analizuje przyczyny i skutki emocji własnych oraz innych,
- proponuje sposoby wspierające budowanie empatycznych i odpowiedzialnych relacji.

Obszar VI– Elementy edukacji medialnej

Uczeń:

- ocenia wiarygodność informacji z różnych źródeł oraz formułuje wnioski dotyczące ich rzetelności i wartości,
- weryfikuje informacje pochodzące z różnych źródeł i świadomie je wykorzystuje,

- tworzy własne wypowiedzi lub materiały na podstawie informacji z różnych źródeł,
- ocenia przydatność i wiarygodność informacji,
- uzasadnia wpływ higieny cyfrowej na zdrowie, relacje i proces uczenia się.

Obszar VII– Praktyki lekturowe

Uczeń:

- ocenia wpływ czytanych tekstów na własne zainteresowania, refleksje i rozwój czytelniczy,
- tworzy plan czytania dostosowany do własnych potrzeb,
- uzasadnia wybór sposobów pracy z tekstem,
- ocenia wpływ przeczytanego tekstu na własne emocje, przemyślenia i postawy,
- formułuje wnioski dotyczące wpływu przeczytanych tekstów na rozumienie siebie, innych ludzi oraz relacji człowieka z otaczającym go światem,
- interpretuje przesłanie utworów narracyjnych, lirycznych i patriotycznych formułuje wnioski dotyczące ich wpływu na postawy, emocje i poczucie tożsamości,
- uzasadnia ich znaczenie dla współczesnego człowieka,
- tworzy własną interpretację tekstu kultury,
- uzasadnia ją, odwołując się do zastosowanych środków wyrazu.

Klasa V

Ocenę niedostateczną (1) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy nie sytuują na poziomie osiągnięć koniecznych. Uczeń taki nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełnia następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów;
2. mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu;
3. rozumie polecenia;
4. słucha nagrania wzorcowej recytacji;
5. wygłasza z pamięci jedynie fragment utworów poetyckich („Bajki” Krasickiego, fragmenty „Pana Tadeusza” Mickiewicza, „W pamiętniku Zofii Bobrówny” Słowackiego), wykazując brak opanowania pamięciowego całości tekstu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. rozumie tekst literacki po cichym przeczytaniu;
2. wyodrębnia elementy świata przedstawionego w utworze literackim, teatralnym, filmowym;
3. pracuje z tekstem i z pomocą nauczyciela realizuje konkretne polecenia;
4. zna rodzaje słowników: „Słownik języka polskiego”, „Słownik ortograficzny”, „Słownik wyrazów obcych”, „Słownik wyrazów bliskoznacznych”;
5. posługuje się spisem treści.

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki: opis postaci, opis krajobrazu, opowiadanie, notatka, ogłoszenie, zaproszenie;
2. tworzy plan dłuższej wypowiedzi;
3. stara się o estetyczny zapis;
4. w formie opowiadania przedstawia wybrany fragment lektury;
5. odtwarza przebieg wycieczki i uroczystości szkolnej;
6. potrafi opisać wygląd kolegi i podać kilka cech charakteru;
7. zna kompozycję i układ listu;
8. wyraża swoje zdanie;

9. posługuje się akapitem;

IV. Znajomość utworów literackich

1. zna wskazane przez nauczyciela utwory literackie w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki omawianych tekstów: „Chłopcy z Placu Broni” F. Molnara, „W pustyni i w puszczy” H. Sienkiewicza, „Tajemniczy ogród” F. H. Burnett, „Ani z Zielonego Wzgórza” L. M. Montgomery, „Kajko i Kokosza” J. Christy, fragmentów „Biblii”, fragmentów mitów;

2. poprawnie łączy nazwiska autorów i tytuły dzieł;

3. rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową;

4. wskazuje nadawcę i odbiorcę tekstu;

5. zna cechy bajki, mitu, przypowieści, legendy i baśni;

6. wyodrębnia główne postacie literackie omawianych utworów: Ernesta Nemeczka, Stasia Tarkowskiego, Nel Rawlison, Mary Lennox, Anię Shirley, Kajko i Kokosza;

7. identyfikuje środki stylistyczne: porównanie, epitet, uosobienie

V. Nauka o języku

Posiada podstawowe wiadomości z wiedzy językowej z zakresu:

1. fleksji: (rozpoznaje poznane odmienne i nieodmienne części mowy, rozpoznaje czasownik i określa podstawowe formy przy pomocy nauczyciela; dostrzega związek czasownika z innymi wyrazami; rozpoznaje rzeczownik, jego przypadek, liczbę i rodzaj);

2. składni: (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania, przy pomocy nauczyciela wskazuje w zdaniu podmiot i orzeczenie; rozpoznaje zdanie bezpodmiotowe);

3. fonetyki: rozpoznaje głoski w wyrazie, wyodrębnia samogłoski i spółgłoski;

4. ortografii: zna podstawowe zasady pisowni ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły nie, pisowni nazw własnych.

Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełnia następujące kryteria: jak wyżej (na ocenę dopuszczającą) oraz:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi odtworzyć najważniejsze myśli;

2. wypowiada się na temat, udzielając krótkich wypowiedzi na zadane przez nauczyciela pytanie;

3. rozumie polecenia;

4. słucha nagrania wzorcowej recytacji;

5. wygłasza z pamięci jedynie fragment utworów poetyckich („Bajki” Krasickiego, fragmenty „Pana Tadeusza” Mickiewicza, „W pamiętniku Zofii Bobrówny” Słowackiego) w sposób poprawny, ale wykazujący luki w pamięciowym opanowaniu tekstu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. pracuje z tekstem i z pomocą nauczyciela realizuje konkretne polecenia;
2. korzysta ze słowników i encyklopedii pod kierunkiem nauczyciela;
3. wyszukuje informacje w spisie treści i przypisach;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki: opis postaci, opis krajobrazu, opowiadanie, notatka, ogłoszenie, zaproszenie; stara się redagować samodzielnie
2. zna główne wyznaczniki form wypowiedzi poznanych w klasie czwartej.
3. rozumie pojęcia: opis, dialog ,opowiadanie
4. zna pojęcia: bajka, mit, przypowieść, legenda, baśń;
5. stosuje akapity;
6. uzasadnia swoje zdanie;
7. z pomocą nauczyciela opisuje dzieło malarskie;

IV. Znajomość utworów literackich

1. zna wskazane przez nauczyciela utwory literackie w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki omawianych tekstów: „Chłopcy z Placu Broni” F. Molnara, „W pustyni i w puszczy” H. Sienkiewicza, „Tajemniczy ogród” F. H. Burnett, „Ani z Zielonego Wzgórza” L. M. Montgomery, „Kajko i Kokosza” J. Christy, fragmentów „Biblii”, fragmentów mitów;
2. rozumie ogólny sens poznanych utworów;
3. poprawnie łączy nazwiska autorów i tytuły dzieł;
4. rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową;
5. określa nadawcę i odbiorcę tekstu;
6. potrafi wskazać w tekście epitet, przenośnię, porównanie;
7. odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości, odróżnia zdarzenia , postacie fantastyczne, mityczne od realistycznych
8. samodzielnie wypisze z lektury nazwiska bohaterów, nazwy miejsc, czas akcji;
9. wymienia główne postacie literackie omawianych utworów: Ernesta Nemeczka, Stasia Tarkowskiego, Nel Rawlison, Mary Lennox, Anię Shirley, Kajko i Kokosza;
10. identyfikuje środki stylistyczne: metaforę, porównanie, epitet, powtórzenie

V. Nauka o języku

Stosuje wiadomości z wiedzy językowej z zakresu:

1. fleksji: samodzielnie rozpoznaje znane części mowy (rzeczownik, czasownik, przymiotnik, liczebnik, przysłówki, przyimek) i określa ich podstawowe formy, poprawnie łączy rzeczowniki z przymiotnikami i czasownikami w zależności od rodzaju gramatycznego, wyodrębnia w zdaniu związek czasownika z wyrazem określającym, stopniuje przymiotniki i przysłówki, rozumie pojęcie liczebnika, zna podstawowe rodzaje i przykłady;
2. składni: (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania, wyodrębnia i nazywa podstawowe części zdania (podmiot, orzeczenie, określenie); samodzielnie wskazuje podmiot i orzeczenie);
3. ortografii i interpunkcji: (stosuje zasady pisowni ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły nie i pisowni nazw własnych)

Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełnia następujące kryteria: jak wyżej (na ocenę dopuszczającą i dostateczną) oraz:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi odtworzyć wypowiedź;
2. odczytuje tekst na poziomie przenośnym;
3. wypowiada się na temat, udzielając obszernych odpowiedzi na postawione przez nauczyciela pytania, zachowując przy tym zasady poprawności językowej;
4. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia;
5. wygłasza z pamięci wskazane fragmenty poezji („Bajki” Krasickiego, fragmenty „Pana Tadeusza” Mickiewicza, „W pamiętniku Zofii Bobrówny” Słowackiego), wykazując pamięciowe opanowanie tekstu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad interpunkcji, akcentowania i intonacji;
2. pracuje z tekstem, dokonując selekcji zawartych w nim informacji, z wykorzystaniem wskazówek i sugestii nauczyciela;
3. samodzielnie odnajduje cytaty w tekście;
4. wybiera niezbędne informacje ze spisu treści, indeksu i przypisów;
5. samodzielnie korzysta ze słowników i encyklopedii w sytuacjach wskazanych przez nauczyciela;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki;
2. samodzielnie redaguje formę sprawozdania;
3. dokonuje próby charakterystyki i oceny postaci literackiej;
4. poprawnie redaguje dialog;
5. samodzielnie sporządza plan zdarzeń;

6. pisze wypowiedź logiczną i spójną o trójdzielnej kompozycji, starając się zachować zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej;

IV. Znajomość utworów literackich

1. wykazuje dokładną znajomość wszystkich lektur wskazanych przez nauczyciela: Chłopcy z Placu Broni” F. Molnara, „W pustyni i w puszczy” H. Sienkiewicza, „Tajemniczy ogród” F. H. Burnett, „Ani z Zielonego Wzgórza” L. M. Montgomery, „Kajko i Kokosza” J. Christy, fragmentów „Biblii”, fragmentów mitów;

2. sprawnie samodzielnie wypowiada się (pisemnie i ustnie) na tematy związane z treścią lektur;

3. uczestniczy w dyskusji podczas analizy i interpretacji tekstu;

4. rozpoznaje fakty z biografii twórców literatury

5. wyodrębnia motywy działania, określa przeżycia i uczucia bohaterów literackich;

6. charakteryzuje główne postacie literackie omawianych utworów:

7. analizuje elementy świata przedstawionego w utworze;

8. wskazuje i nazywa podstawowe środki stylistyczne: epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy;

9. rozpoznaje cechy gatunkowe tekstów literackich: bajki, mitu, przypowieści, opowiadania,

10. ustala problematykę tekstów;

11. klasyfikuje utwory do rodzajów i gatunków literackich:

12. wyjaśnia związki między dziełem literackim a plastycznym;

13. dokonuje charakterystyki bohaterów;

14. wyjaśnia tytuł utworu;

15. w utworze poetyckim wyróżnia środki stylistyczne;

16. odróżnia wiersz stroficzny od ciągłego.

V. Nauka o języku

Sprawnie stosuje wiedzę językową z zakresu:

1. fleksji: (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy, rozpoznaje liczebnik w zdaniu, jego typ, poprawnie łączy go w związku z rzeczownikiem, określa rodzaje stopniowania przymiotników i przysłówków, rozpoznaje temat i końcówkę w odmianie wyrazu, dostrzega podstawową oboczność głosek i tematy oboczne, zna rodzaje orzeczeń i podmiotów, zna rodzaje określeń (przydawka, dopełnienie, okolicznik);

2. składni: (rozdziela zdanie i równoważnik zdania; rozróżnia rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie, odróżnia związek główny od związków pobocznych;

3. fonetyki: poprawnie akcentuje wyrazy;
4. ortografii i interpunkcji: (poprawnie zapisuje wyrazy z ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły nie i pisowni nazw własnych)

Ocenę bardzo dobrą (5) otrzymuje uczeń, który w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełnia następujące kryteria: jak wyżej (na ocenę dopuszczającą, dostateczną i dobrą) oraz:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi zaprezentować przedstawione informacje według własnego pomysłu ze wskazaniem zagadnień najważniejszych i drugoplanowych; sporządza samodzielnie własną notatkę poszerzoną o informacje dodatkowe zawarte w podręczniku;
2. wypowiada się na temat, samodzielnie formułując wypowiedź zawierającą wszystkie niezbędne w danym zagadnieniu informacje; zachowuje przy tym zasady poprawności językowej;
3. wygłasza z pamięci wskazane fragmenty poezji („Bajki” Krasickiego, fragmenty „Pana Tadeusza” Mickiewicza, „W pamiętniku Zofii Bobrówny” Słowackiego), uwzględniając odpowiednią barwę, intonację i natężenie głosu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. bezbłędnie opanował technikę sprawnego głośnego i cichego czytania tekstu nowego na poziomie umożliwiającym zrozumienie tekstu i z uwzględnieniem zasad interpunkcji i próbę interpretacji utworu;
2. pracuje z tekstem, dokonując samodzielnie selekcji i modyfikacji zawartych w nim informacji;
3. samodzielnie decyduje o konieczności lub potrzebie skorzystania ze słowników w trakcie realizowania zagadnień programowych;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem stylistycznym, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym;
2. stosuje akapity;
3. wykazuje dbałość o estetykę zapisu;
4. w pełni rozwija i wyczerpuje temat pracy;
5. posługuje się bogatym słownictwem;
6. redaguje różne formy wypowiedzi (opis, list, notatkę, charakterystykę, sprawozdanie);

IV. Znajomość utworów literackich

1. bardzo dokładnie zna wszystkie lektury podane przez nauczyciela: Chłopcy z Placu Broni” F. Molnara, „W pustyni i w puszczy” H. Sienkiewicza, „Tajemniczy ogród” F. H. Burnett, „Ani z Zielonego Wzgórza” L. M. Montgomery, „Kajko i Kokosza” J. Christy, fragmentów „Biblii”, fragmentów mitów;
2. wypowiada się (pisemnie i ustnie) na tematy związane z lekturą, wykazując się dojrzałym komentarzem i aktywną postawą w dyskusji;
3. charakteryzuje i ocenia główne postacie literackie omawianych utworów, motywy postępowania bohaterów;
4. rozumie i potrafi wskazać oraz uzasadnić tekstem motywy postępowania, uczucia i przeżycia bohaterów;
5. samodzielnie wyodrębnia i nazywa elementy świata przedstawionego;
6. sprawnie samodzielnie rozpoznaje i nazywa środki artystyczne: epitet, porównanie, przenośnia, dźwiękonaśladownictwo;
7. definiuje poznane w szkole gatunki literackie: fraszkę, bajkę, mit, przypowieść, powieść przygodową, powieść młodzieżową, opowiadanie;
8. na podstawie wybranych utworów omawia cechy liryki, epiki, dramatu jako rodzajów literackich;
9. umiejętnie wprowadza dialog i elementy opisu do opowiadania;
10. poprawnie redaguje sprawozdanie z częścią komentującą;

V. Nauka o języku

Świadomie i sprawnie stosuje wiedzę językową z zakresu:

1. fleksji i składni: (poprawnie stosuje w zdaniach związki wyrazów nadrzędnych (określanych) z podrzędnymi (określającymi), rozpoznaje zdania współrzędnie i podrzędnie złożone, zdania nadrzędne i podrzędne), samodzielnie rozpoznaje i nazywa części zdania;
2. ortografii i interpunkcji: (bezbłędnie zapisuje wyrazy z ó i u, ż i rz, ch i h, nie z różnymi częściami mowy, zna wyjątki od podstawowej zasady akcentowania i poprawnie akcentuje.

Ocenę celującą (6) otrzymuje uczeń, który w bardzo wysokim stopniu opanował wiedzę i umiejętności z języka polskiego i spełnia następujące kryteria: jak wyżej oraz:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi uzupełnić prezentację dodatkowymi, wyszukanymi z własnej inicjatywy, informacjami wykraczającymi poza wymagania programowe dla klasy 5

2. wypowiada się na dany temat, samodzielnie formułując wypowiedź wzbogaconą o dodatkowe informacje, wykraczające poza treści omawiane na lekcji; zachowuje zasady poprawności językowej;
3. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia, ujawniając bogatą erudycję polonistyczną i interdyscyplinarną;
4. w sposób artystyczny wygłasza z pamięci wskazane fragmenty.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. bezbłędnie opanował technikę artystycznego głośnego czytania nowego tekstu na poziomie umożliwiającym zrozumienie tekstu i z uwzględnieniem zasad interpunkcji, intonacji i odpowiedniej barwy głosu;
2. samodzielnie pracuje z tekstem literackim, popularnonaukowym i naukowym, wykraczającym poza treści programowe obowiązujące w klasie 5;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. pisze wypowiedzi ciekawe pod względem sposobu ujęcia tematu, w których wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję;
2. tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem, redaguje dłuższe formy wypowiedzi
3. podejmuje próby własnej twórczości literackiej;
4. odwołuje się do utworów ponadprogramowych;

IV. Znajomość utworów literackich

1. spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą;
2. rozszerza czytelnictwo o lektury nadobowiązkowe i odwołuje się do nich w wystąpieniach ustnych i pracach pisemnych;
3. odczytuje różne teksty kultury na poziomie dosłownym i przenośnym
4. ocenia adaptację filmową, teatralną utworu literackiego;
5. tworzy komiks;
6. bierze udział w konkursach polonistycznych.

V. Nauka o języku

1. świadomie stosuje wiedzę w zakresie treści przewidzianych programem nauczania w klasie piątej z zakresu fleksji, składni oraz wiedzy o języku.
2. zna pisownię wyjątków od poznanych reguł ortograficznych.

Klasa VI

Ocenę **niedostateczną (1)** otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy nie sytuują na poziomie osiągnięć koniecznych. Uczeń taki nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

Ocenę **dopuszczającą (2)** otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć koniecznych. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów;
2. wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi;
3. przysłuchuje się dyskusji i z pomocą nauczyciela ustala, jakie stanowisko w sprawie zajęli uczestnicy dyskusji;
4. mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu;
5. rozumie polecenia;
6. rozpoznaje smutek, radość jako wyraz intencji nadawcy;
7. słucha nagrania wzorcowej recytacji;
8. wygłasza z pamięci jedynie krótki tekst wskazany przez nauczyciela.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. czyta teksty współczesne i dawne;
2. odczytuje tekst na poziomie dosłownym;
3. odczytuje sens utworu, dostrzega podstawowe wartości takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm;
4. pracuje z tekstem i z pomocą nauczyciela realizuje konkretne polecenia;
5. rozumie pojęcie „cytatu” i zna środki graficzne – interpunkcyjne wyróżniające go w tekście;
6. zna podstawowe środki wyrazu oraz podstawowe środki języka teatru;
7. zna rodzaje słowników: „Słownik języka polskiego”, „Słownik ortograficzny”, „Słownik wyrazów obcych”, „Słownik wyrazów bliskoznacznych”, „Słownik poprawnej polszczyzny”, „Słownik symboli”;
8. posługuje się spisem treści;
9. zna terminy *adaptacja filmowa* i *adaptacja teatralna*;
10. wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawiania teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator).

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki: opis, opis postaci, opis krajobrazu, opis obrazu, opis pomnika, dedykacja, zaproszenie, opowiadanie, list, notatka, charakterystyka;

2. zna główne wyznaczniki form wypowiedzi poznanych w klasie szóstej: opis przeżyć wewnętrznych, kartka z dziennika, notatka biograficzna, list oficjalny, opowiadanie twórcze i odtwórcze, recenzja książki i filmu, sprawozdanie, dedykacja;
3. tworzy plan dłuższej wypowiedzi;
4. stosuje zasady trójdzielności kompozycyjnej: wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
5. stara się o estetyczny zapis;
6. podejmuje próbę opisu postaci i krajobrazu, pisze list prywatny, prostą notatkę, streszczenie;
7. wyraża swoje zdanie;
8. pisze opowiadanie i wie, jak w nim umieścić dialog;
9. posługuje się akapitem;
10. dba o zgodność formy wypowiedzi z tematem;
11. popełnia kilka błędów merytorycznych, kompozycyjnych i językowych.

IV. Znajomość utworów literackich

1. zna wskazane przez nauczyciela utwory literackie w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki omawianych tekstów: fragmenty „Biblii”, „Krzyżaków” H. Sienkiewicza, „Cyberiady” S. Lema, ; „Kwiat kalafiora”, ewentualnie innej powieści młodzieżowej M. Musierowicz; „Felix, Net i Nika” R. Kosika, „Hobbit, czyli tam i z powrotem” J. R. R. Tolkiena, „Katarynka” B. Prusa, „Ten obcy” I. Jurgielewiczowej, poezji;
2. zna podstawowe fakty z biografii autorów tekstów: J. Słowackiego, J. Cygana, A. Mickiewicza, ks. J. Twardowskiego, M. Grechuty, H. Sienkiewicza, W. Szymborskiej, Z. Herberta, J. Twardowskiego, M. Musierowicz, S. Barańczaka, T. Różewicza, L. Staffa, L. Kołakowskiego, K. I. Gałczyńskiego, B. Prusa, J.R.R Tolkiena, A. Fredro, W. Broniewskiego, B. Leśmiana; poprawnie łączy nazwiska autorów i tytuły dzieł;
3. rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową;
4. zna najważniejsze cechy liryki, epiki i dramatu jako rodzajów literackich;
5. wskazuje nadawcę i odbiorcę tekstu;
6. zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi;
7. rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze;
8. zna cechy bajki, mitu, przypowieści, dziennika, pamiętnika, baśni, hymnu;
9. rozumie różnice między światem przedstawionym (fikcją literacką) utworu a światem rzeczywistym;
10. wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego: bohater, fabuła, czas i miejsce akcji, wątek, narrator;

11. zna cechy gatunkowe powieści, powieści historycznej, młodzieżowej, fantasy, fantastyczno-naukowej, opowiadania, noweli, komiksu;
12. wyodrębnia główne postacie literackie omawianych utworów: Ikara i Dedala, Odysa, Orfeusza i Eurydykę, Heraklesa; ; członków rodziny Borejków; Bilbo Bagginsa, Gandalfa, Felixa, Neta, Nikę, Pestkę Ubyszównę, Zenka Wójcika, Ulę Zalewską, Mariana Pietrzyka, Julka Millera, pana Tomasza i niewidomą dziewczynkę z noweli „Katarynka”, opisywane postacie rzeczywiste- Mikołaja Kopernika, Marie Skłodowską-Curie, Jana III Sobieskiego, konstruktorów Klapaucjusza i Trurla;
13. identyfikuje środki stylistyczne: metaforę, porównanie, epitet, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, animizację, neologizm, archaizm, kontrast, powtórzenie.

V. Nauka o języku

Posiada podstawowe wiadomości z wiedzy językowej z zakresu:

1. **fleksji:** (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; stara się używać poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; stopniuje przymiotniki i przysłówki; poprawnie używa liczebników w datach; stara się używać zaimków; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników);
2. **składni:** (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; odróżnia zdanie złożone od zdania pojedynczego; zdanie złożone współrzędnie od zdania złożonego podrzędnie);
3. **słownictwa:** (identyfikuje synonimy, antonimy, homonimy; rozpoznaje wyrazy dawne);
4. **słowotwórstwa:** (zna pojęcie tematu i końcówki, tematu obocznego, zasadę ruchomego e);
5. **ortografii i interpunkcji:** (zna podstawowe zasady pisowni ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły *nie* z różnymi częściami mowy; wie, że należy stosować polskie znaki; poprawnie zapisuje daty i godziny; wie, jak pisać cząstkę-by z formami czasowników, stara się stosować poprawną interpunkcję w zdaniach pojedynczych i złożonych, zwraca uwagę na pisownię rzeczowników z zakończeniami -i, -ji, -ii.).

VI. Pojęcia

1. zna podstawowe terminy i pojęcia teoretycznoliterackie, językowe i kulturowe objęte programem nauczania w klasie szóstej: kultura języka, język werbalny, język niewerbalny, język swobodny oficjalny; temat i końcówka wyrazu, temat oboczny; osobowa i nieosobowa forma czasownika, osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb, strona; rzeczownik, deklinacja, rodzaj gramatyczny, przymiotnik, liczebnik, zaimek, partykuła, wykrzyknik, spójnik, przyimek, przysłówki, związek współrzędny i podrzędny wyrazów; wypowiedzenie pojedyncze, wypowiedzenie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie; rym dokładny i niedokładny, powtórzenie, anafora, porównanie, pytanie retoryczne, przenośnia, epitet, liryka pośrednia, liryka bezpośrednia, neologizm, związek frazeologiczny, archaizm, archaizacja językowa, gwara, wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopeje), instrumentacja głoskowa; świat przedstawiony, wątek w utworze, akcja, fabuła, bohater dynamiczny; Biblia, mit, przypowieść, morał, legenda, opowiadanie, nowela; opis, opis sytuacji,

charakterystyka, powieść historyczna; dobro, zło, wiara, zabytek literacki, tradycja, kultura, wspólnota kulturowa, etyka rycerska, ideał, autotematyzm, plan ramowy, plan szczegółowy, związek frazeologiczny, netykieta, tekst główny i poboczny, inscenizacja, adaptacja, motto, strofa.

*

*Ocenę **dostateczną (3)** otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć podstawowych. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:*

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi odtworzyć najważniejsze myśli; podejmuje próbę samodzielnego ich wynotowania;
2. odtwarza w dyskusji stanowisko wypracowane przez grupę;
3. wypowiada się na temat, udzielając krótkich wypowiedzi na zadane przez nauczyciela pytanie;
4. rozumie polecenia;
5. rozpoznaje kpinę i ironię jako wyraz intencji nadawcy;
6. słucha nagrania wzorcowej recytacji;
7. wygłasza z pamięci jedynie krótki tekst wskazany przez nauczyciela.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. opanował technikę głośnego i cichego czytania tekstów współczesnych i dawnych;
2. odczytuje tekst na poziomie dosłownym i podejmuje próbę odczytania na poziomie przenośnym;
3. pracuje z tekstem i z pomocą nauczyciela realizuje konkretne polecenia;
4. odnajduje cytaty, ukierunkowany przez nauczyciela;
5. korzysta ze słowników i encyklopedii pod kierunkiem nauczyciela;
6. wyszukuje informacje w spisie treści, indeksie i przypisach;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki: opis, opis postaci, opis krajobrazu, opis obrazu, opis pomnika, dedykacja, zaproszenie, opowiadanie, list, notatka, charakterystyka;
2. zna główne wyznaczniki form wypowiedzi poznanych w klasie szóstej: opis przeżyć wewnętrznych, kartka z dziennika, notatka biograficzna, list oficjalny, opowiadanie twórcze i odtwórcze, recenzja książki i filmu, sprawozdanie, dedykacja;
3. pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logicznej i spójnej wypowiedzi;

4. stosuje akapity;
5. uzasadnia swoje zdanie;
6. pisze opowiadanie i umieszcza w nim dialog;
7. redaguje opis postaci, krajobrazu, notatkę biograficzną;
8. z pomocą nauczyciela opisuje książkę i film;
9. popełnia niewielkie błędy językowe i stylistyczne.

IV. Znajomość utworów literackich

1. zna wskazane przez nauczyciela utwory literackie w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki omawianych tekstów: fragmenty „Biblii”, „Krzyżaków” H. Sienkiewicza, „Cyberiady” S. Lema, ; „Kwiat kalafiora”, ewentualnie innej powieści młodzieżowej M. Musierowicz; „Felix, Net i Nika” R. Kosika, „Hobbit, czyli tam i z powrotem” J. R. R. Tolkiena, „Katarynka” B. Prusa, „Ten obcy” I. Jurgielewiczowej, poezji;
2. posiada elementarną wiedzę o życiu i twórczości autorów tekstów: J. Słowackiego, J. Cygana, A. Mickiewicza, ks. J. Twardowskiego, M. Grechuty, H. Sienkiewicza, W. Szymborskiej, Z. Herberta, J. Twardowskiego, M. Musierowicz, S. Barańczaka, T. Różewicza, L. Staffa, L. Kołakowskiego, K. I. Gałczyńskiego, B. Prusa. J.R.R Tolkiena, A. Fredro, W. Broniewskiego, B. Leśmiana;
3. rozumie ogólny sens poznanych utworów;
4. umieszcza poznane teksty we właściwych ramach chronologicznych;
5. poprawnie łączy nazwiska autorów i tytuły dzieł;
6. rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową;
7. nazywa cechy liryki, epiki i dramatu jako rodzajów literackich, identyfikuje je w tekście poetyckim;
8. określa nadawcę i odbiorcę tekstu;
9. nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, potrafi wskazać w tekście epitet, przenośnię, porównanie;
10. wyodrębnia obrazy poetyckie w utworze;
11. rozróżnia takie gatunki jak bajka, mit, przypowieść, dziennik, pamiętnik, baśń, hymn;
12. odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości;
13. określa i ocenia postawy bohaterów literackich;
14. wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego: bohater, fabuła, czas i miejsce akcji, wątek, narrator;
15. odróżnia cechy gatunkowe powieści, powieści historycznej, młodzieżowej, fantasy, fantastyczno-naukowej, opowiadania, noweli, komiksu;

16. wymienia główne postacie literackie omawianych utworów: Ikara i Dedala, Odysa, Orfeusza i Eurydykę, Heraklesa; członków rodziny Borejów; Bilbo Bagginsa, Gandalfa, Felixa, Neta, Nikę, Pestkę Ubyszównę, Zenka Wójcika, Ulę Zalewską, Mariana Pietrzyka, Julka Millera, pana Tomasza i niewidomą dziewczynkę z noweli „Katarynka”, opisywane postacie rzeczywiste- Mikołaja Kopernika, Marie Skłodowską-Curie, Jana III Sobieskiego, konstruktorów Klapaucjusza i Trurla;
17. odtwarza, relacjonuje przebieg akcji utworu literackiego;
18. identyfikuje środki stylistyczne: metaforę, porównanie, epitet, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie, animizację, neologizm, archaizm, kontrast, powtórzenie.

V. Nauka o języku

Stosuje wiadomości z wiedzy językowej z zakresu:

1. **fleksji:** (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; poprawnie zapisuje nazwy własne; stara się używać poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; stopniuje przymiotniki i przysłówki; poprawnie używa liczebników w datach; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, liczebne i przysłówne; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników);
2. **składni:** (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; rozumie różnice między zdaniem złożonym współrzędnie i podrzędnie);
3. **słownictwa:** (identyfikuje synonimy, antonimy, homonimy; rozpoznaje wyrazy dawne; dobiera słownictwo stosownie do sytuacji mówienia);
4. **słowotwórstwa:** (zna pojęcie tematu i końcówki, tematu obocznego, zasadę ruchomego e);
5. **ortografii i interpunkcji:** (zna podstawowe zasady pisowni ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły *nie* z różnymi częściami mowy; wie, że należy stosować polskie znaki; poprawnie zapisuje daty i godziny; wie, jak pisać cząstkę-*by* z formami czasowników; stara się stosować poprawną interpunkcję w zdaniach pojedynczych i złożonych; zwraca uwagę na pisownię rzeczowników z zakończeniami -i, -ji, -ii, -ctwo, -dztwo).

VI. Pojęcia

1. zna podstawowe terminy i pojęcia teoretycznoliterackie, językowe i kulturowe objęte programem nauczania w klasie szóstej: kultura języka, język werbalny, język niewerbalny, język swobodny oficjalny; temat i końcówka wyrazu, temat oboczny; osobowa i nieosobowa forma czasownika, osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb, strona; rzeczownik, deklinacja, rodzaj gramatyczny, przymiotnik, liczebnik, zaimek, partykuła, wykrzyknik, spójnik, przyimek, przysłówki, związek współrzędny i podrzędny wyrazów; wypowiedzenie pojedyncze, wypowiedzenie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie; rym dokładny i niedokładny, powtórzenie, anafora, porównanie, pytanie retoryczne, przenośnia, epitet, liryka pośrednia, liryka bezpośrednia, neologizm, związek frazeologiczny, archaizm, archaizacja językowa, gwara, wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopeje), instrumentacja głoskowa; świat przedstawiony, wątek w utworze, akcja, fabuła, bohater dynamiczny; Biblia, mit,

przypowieść, morał, legenda, opowiadanie, nowela; opis, opis sytuacji, charakterystyka, powieść historyczna; dobro, zło, wiara, zabytek literacki, tradycja, kultura, wspólnota kulturowa, etyka rycerska, ideał, autotematyzm, plan ramowy, plan szczegółowy, związek frazeologiczny, netykieta, tekst główny i poboczny, inscenizacja, adaptacja, motto, strofa.

2. próbuje z pomocą nauczyciela tworzyć własne definicje.

*

*Ocenę **dobrą (4)** otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć rozszerzających. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:*

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi odtworzyć całą wypowiedź; sporządza samodzielnie na jej podstawie własną notatkę;
2. odczytuje tekst na poziomie przenośnym;
3. wypowiada się na temat, udzielając obszernych, wyczerpujących odpowiedzi na postawione przez nauczyciela pytania, zachowując przy tym zasady poprawności językowej;
4. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia;
5. selekcionuje informacje z wysłuchanego tekstu;
8. wygłasza z pamięci krótki tekst wskazany przez nauczyciela.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad interpunkcji, akcentowania i intonacji;
2. pracuje z tekstem, dokonując selekcji zawartych w nim informacji, z wykorzystaniem wskazówek i sugestii nauczyciela;
3. samodzielnie odnajduje cytaty w tekście;
4. wybiera niezbędne informacje ze spisu treści, indeksu i przypisów;
5. samodzielnie korzysta ze słowników i encyklopedii w sytuacjach wskazanych przez nauczyciela;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki: opis, opis postaci, opis krajobrazu, opis obrazu, opis pomnika, dedykacja, zaproszenie, opowiadanie, list, notatka, charakterystyka;

2. zna główne wyznaczniki form wypowiedzi poznanych w klasie szóstej opis przeżyć wewnętrznych, kartka z dziennika, notatka biograficzna, list oficjalny, opowiadanie twórcze i odtwórcze, recenzja książki i filmu, sprawozdanie, dedykacja;
3. pisze wypowiedź logiczną i spójną o trójdzielnej kompozycji, starając się zachować zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej;
4. wprowadza cytaty z utworów literackich;
5. uzasadnia własne zdanie za pomocą odpowiednich argumentów;

IV. Znajomość utworów literackich

1. wykazuje dokładną znajomość wszystkich lektur wskazanych przez nauczyciela: zna wskazane przez nauczyciela utwory literackie w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki omawianych tekstów: fragmentów „Biblii”, „Krzyżaków” H. Sienkiewicza, „Cyberiady” S. Lema, ; „Kwiat kalafiora”, ewentualnie innej powieści młodzieżowej M. Musierowicz; „Felix, Net i Nika” R. Kosika, „Hobbit, czyli tam i z powrotem” J. R. R. Tolkiena, „Katarynka” B. Prusa, „Ten obcy” I. Jurgielewiczowej, poezji;
2. sprawnie samodzielnie wypowiada się (pisemnie i ustnie) na tematy związane z treścią lektur;
3. uczestniczy w dyskusji podczas analizy i interpretacji tekstu;
4. rozpoznaje fakty z biografii twórców literatury: J. Słowackiego, J. Cygana, A. Mickiewicza, ks. J. Twardowskiego, M. Grechuty, H. Sienkiewicza, W. Szymborskiej, Z. Herberta, J. Twardowskiego, M. Musierowicz, S. Barańczaka, T. Różewicza, L. Staffa, L. Kołakowskiego, K. I. Gałczyńskiego, B. Prusa, J.R.R Tolkiena, A. Fredro, W. Broniewskiego, B. Leśmiana;
5. dostrzega charakterystyczne cechy języka utworu literackiego (indywidualizacja, archaizacja, gwarowość itd.);
6. wyodrębnia motywy działania, określa przeżycia i uczucia bohaterów literackich;
7. charakteryzuje główne postacie literackie omawianych utworów: Ikara i Dedala, Odysa, Orfeusza i Eurydykę, Heraklesa;; członków rodziny Borejków; Bilbo Bagginsa, Gandalfa, Felixa, Neta, Nikę, Pestkę Ubyszównę, Zenka Wójcika, Ulę Zalewską, Mariana Pietrzyka, Julka Millera, pana Tomasza i niewidomą dziewczynkę z noweli „Katarynka” , opisywane postacie rzeczywiste- Mikołaja Kopernika, Marie Skłodowską-Curie, Jana III Sobieskiego, konstruktorów Klapaucjusza i Trurla;
8. analizuje elementy świata przedstawionego w utworze;
9. identyfikuje środki stylistyczne: metaforę, porównanie, epitet, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie , animizację, neologizm, archaizm, kontrast, powtórzenie.

10. rozpoznaje cechy gatunkowe tekstów literackich: bajki, mitu, hymnu, dziennika, pamiętnika, legendy, baśni, przypowieści, powieści, powieści historycznej, młodzieżowej, fantasy, fantastyczno-naukowej, opowiadania, noweli, komiksu;
11. ustala problematykę tekstów;
12. wyjaśnia związki między dziełem literackim a plastycznym;
13. określa rolę reżysera, aktora, scenografa, charakteryzatora w procesie powstawania filmu lub przedstawienia teatralnego;
14. dokonuje charakterystyki bohaterów;
15. wyjaśnia tytuł utworu.

V. Nauka o języku

Sprawnie stosuje wiedzę językową z zakresu:

1. **fleksji:** (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; poprawnie zapisuje nazwy własne; prawidłowo określa formy czasowników; stara się używać poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; poprawnie stosuje rzeczownik z określającymi go przymiotnikami; stopniuje przymiotniki; rozróżnia liczebniki główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe; poprawnie używa liczebników w datach; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, liczebne i przysłówne; stosuje zaimki w tekście w celu usunięcia zbędnych powtórzeń wyrazowych; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników; określa funkcję wykrzyknika w wypowiedzeniach);
2. **składni:** (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; rozróżnia rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie);
3. **słownictwa:** (identyfikuje synonimy, antonimy, homonimy; rozpoznaje wyrazy dawne; dobiera słownictwo stosownie do sytuacji mówienia);
4. **słotwórstwa:** (zna pojęcie tematu i końcówki, tematu obocznego, zasadę ruchomego e);
5. **ortografii i interpunkcji:** (zna podstawowe zasady pisowni ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły *nie* z różnymi częściami mowy; wie, że należy stosować polskie znaki; poprawnie zapisuje daty i godziny; wie, jak pisać cząstkę-*by* z formami czasowników; stara się stosować poprawną interpunkcję w zdaniach pojedynczych i złożonych; zwraca uwagę na pisownię rzeczowników z zakończeniami -i, -ji, -ii, -ctwo, -dztwo).

VI. Pojęcia

1. kultura języka, język werbalny, język niewerbalny, język swobodny oficjalny; temat i końcówka wyrazu, temat oboczny; osobowa i nieosobowa forma czasownika, osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb, strona; rzeczownik, deklinacja, rodzaj gramatyczny, przymiotnik, liczebnik, zaimek, partykuła, wykrzyknik, spójnik, przyimek, przysówek, związek współrzędny i podrzędny wyrazów; wypowiedzenie pojedyncze, wypowiedzenie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie; rym dokładny i niedokładny, powtórzenie, anafora, porównanie, pytanie retoryczne, przenośnia, epitet, liryka pośrednia, liryka bezpośrednia, neologizm, związek frazeologiczny,

archaizm, archaizacja językowa, gwara, wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopeje), instrumentacja głoskowa; świat przedstawiony, wątek w utworze, akcja, fabuła, bohater dynamiczny; Biblia, mit, przypowieść, morał, legenda, opowiadanie, nowela; opis, opis sytuacji, charakterystyka, powieść historyczna; dobro, zło, wiara, zabytek literacki, tradycja, kultura, wspólnota kulturowa, etyka rycerska, ideał, autotematyzm, plan ramowy, plan szczegółowy, związek frazeologiczny, netykieta, tekst główny i poboczny, inscenizacja, adaptacja, motto, strofa.

2. wykazuje umiejętność tworzenia własnych definicji.

*

Ocenę **bardzo dobrą (5)** otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć dopełniających. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi zaprezentować przedstawione informacje według własnego pomysłu i koncepcji ze wskazaniem zagadnień najważniejszych i drugoplanowych; sporządza samodzielnie własną, obszerną notatkę poszerzoną o informacje dodatkowe zawarte w podręczniku;
2. wypowiada się na temat, samodzielnie formułując wypowiedź zawierającą wszystkie niezbędne w danym zagadnieniu informacje; zachowuje przy tym zasady poprawności językowej;
3. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia, poparte logiczną i samodzielnie opracowaną argumentacją;
4. wygłasza z pamięci krótki tekst wskazany przez nauczyciela.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. bezbłędnie opanował technikę sprawnego głośnego i cichego czytania tekstu nowego na poziomie umożliwiającym zrozumienie tekstu i z uwzględnieniem zasad interpunkcji i próbę interpretacji utworu;
2. pracuje z tekstem, dokonując samodzielnie selekcji i modyfikacji zawartych w nim informacji;
3. dobiera najtrafniejsze cytaty;
4. samodzielnie decyduje o konieczności lub potrzebie skorzystania ze słowników w trakcie realizowania zagadnień programowych;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem stylistycznym, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym;
2. stosuje akapity;
3. wykazuje dbałość o estetykę zapisu;

4. w pełni rozwija i wyczerpuje temat pracy;
5. dokonuje korekty własnych wypowiedzi;
6. posługuje się bogatym słownictwem;
7. redaguje różne formy wypowiedzi (opis przeżyć wewnętrznych, kartka z dziennika, notatka biograficzna, list oficjalny, opowiadanie twórcze i odtwórcze, recenzja książki i filmu, sprawozdanie, dedykacja);
8. dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy.

IV. Znajomość utworów literackich

1. bardzo dokładnie zna wszystkie lektury podane przez nauczyciela: fragmenty „Biblii”, „Krzyżaków” H. Sienkiewicza, „Cyberiady” S. Lema, ; „Kwiat kalafiora”, ewentualnie innej powieści młodzieżowej M. Musierowicz; „Felix, Net i Nika” R. Kosika, „Hobbit, czyli tam i z powrotem” J. R. R. Tolkiena, „Katarynka” B. Prusa, „Ten obcy” I. Jurgielewiczowej, poezji;
2. wypowiada się (pisemnie i ustnie) na tematy związane z lekturą, wykazując się dojrzałym komentarzem i aktywną postawą w dyskusji;
3. wnikliwie analizuje biogramy o autorach lektur: J. Słowackiego, J. Cygana, A. Mickiewicza, ks. J. Twardowskiego, M. Grechuty, H. Sienkiewicza, W. Szymborskiej, Z. Herberta, J. Twardowskiego, M. Musierowicz, S. Barańczaka, T. Różewicza, L. Staffa, L. Kołakowskiego, K. I. Gałczyńskiego, B. Prusa, J.R.R Tolkiena, A. Fredro, W. Broniewskiego, B. Leśmiana;
4. charakteryzuje i ocenia główne postacie literackie omawianych utworów: Ikara i Dedala, Odysa, Orfeusza i Eurydykę, Heraklesa; członków rodziny Borejów; Bilbo Bagginsa, Gandalfa, Felixa, Neta, Nikę, Pestkę Ubyszównę, Zenka Wójcika, Ulę Zalewską, Mariana Pietrzyka, Julka Millera, pana Tomasza i niewidomą dziewczynkę z noweli „Katarynka” , opisywane postacie rzeczywiste- Mikołaja Kopernika, Marie Skłodowską-Curie, Jana III Sobieskiego, konstruktorów Klapaucjusza i Trurla;
5. rozumie i potrafi wskazać oraz uzasadnić tekstem motywy postępowania, uczucia i przeżycia bohaterów;
6. samodzielnie wyodrębnia i nazywa elementy świata przedstawionego;
7. sprawnie samodzielnie rozpoznaje i nazywa środki artystyczne: metaforę, porównanie, epitet, apostrofę, anaforę, pytanie retoryczne, wyraz dźwiękonaśladowczy, uosobienie , animizację, neologizm, archaizm, kontrast, powtórzenie.
8. definiuje poznane w szkole gatunki literackie: hymn, bajkę, mit, przypowieść, powieść historyczną, powieść przygodową, powieść historyczną, powieść młodzieżową, opowiadanie, nowelę, dziennik, pamiętnik, legendę, baśń, komiks;
9. dostrzega rolę reżysera, aktora, scenografa, charakteryzatora w procesie powstawania filmu lub przedstawienia teatralnego;
10. na podstawie wybranych utworów omawia cechy liryki, epiki, jako rodzajów literackich;

11. charakteryzuje bohaterów;
12. wykrywa w tekście odwołania do tradycji kulturowej i ustala ich rolę (np. mit o Dedalu i Ikarze a obraz „Upadek Ikara” P. Bruegela);
13. wykrywa analogie pomiędzy dwoma tekstami.

V. Nauka o języku

Świadomie i sprawnie stosuje wiedzę językową z zakresu:

1. **fleksji:** (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; poprawnie zapisuje nazwy własne; prawidłowo określa formy czasowników; stara się używać poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; poprawnie stosuje rzeczownik z określającymi go przymiotnikami; stopniuje przymiotniki; rozróżnia liczebniki główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe; poprawnie używa liczebników w datach; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, liczebne i przysłówne; stosuje zaimki w tekście w celu usunięcia zbędnych powtórzeń wyrazowych; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników; określa funkcję wykrzyknika w wypowiedzeniach);
2. **składni:** (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; rozróżnia rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie);
3. **słownictwa:** (identyfikuje synonimy, antonimy, homonimy; rozpoznaje wyrazy dawne; dobiera słownictwo stosownie do sytuacji mówienia);
4. **słotwórstwa:** (zna pojęcie tematu i końcówki, tematu obocznego, zasadę ruchomego e);
5. **ortografii i interpunkcji:** (zna podstawowe zasady pisowni ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły *nie* z różnymi częściami mowy; wie, że należy stosować polskie znaki; poprawnie zapisuje daty i godziny; wie, jak pisać cząstkę-*by* z formami czasowników; stara się stosować poprawną interpunkcję w zdaniach pojedynczych i złożonych; zwraca uwagę na pisownię rzeczowników z zakończeniami -i, -ji, -ii, -ctwo, -dztwo).

VI. Pojęcia

1. zna oraz posługuje się terminami i pojęciami teoretycznoliterackimi, językowymi i kulturowymi poznanymi w klasie szóstej: kultura języka, język werbalny, język niewerbalny, język swobodny oficjalny; temat i końcówka wyrazu, temat oboczny; osobowa i nieosobowa forma czasownika, osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb, strona; rzeczownik, deklinacja, rodzaj gramatyczny, przymiotnik, liczebnik, zaimek, partykuła, wykrzyknik, spójnik, przyimek, przysłówka, związek współrzędny i podrzędny wyrazów; wypowiedzenie pojedyncze, wypowiedzenie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie; rym dokładny i niedokładny, powtórzenie, anafora, porównanie, pytanie retoryczne, przenośnia, epitet, liryka pośrednia, liryka bezpośrednia, neologizm, związek frazeologiczny, archaizm, archaizacja językowa, gwara, wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopeje), instrumentacja głoskowa; świat przedstawiony, wątek w utworze, akcja, fabuła, bohater dynamiczny; Biblia, mit, przypowieść, moral, legenda, opowiadanie, nowela; opis, opis sytuacji, charakterystyka, powieść historyczna; dobro, zło, wiara, zabytek literacki, tradycja, kultura, wspólnota kulturowa, etyka rycerska, ideał, autotematyzm, plan ramowy, plan

szczegółowy, związek frazeologiczny, netykieta, tekst główny i poboczny,
inscenizacja, adaptacja, motto, strofa.

2. potrafi samodzielnie tworzyć precyzyjne definicje (także pojęć i terminów opracowanych dodatkowo przez nauczyciela).

*

*Ocenę **celującą (6)** otrzymuje uczeń, który w bardzo wysokim stopniu opanował wiedzę i umiejętności z języka polskiego. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:*

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi uzupełnić prezentację dodatkowymi, wyszukanymi z własnej inicjatywy, informacjami wykraczającymi poza wymagania programowe dla klasy VI;
2. wypowiada się na dany temat, samodzielnie formułując wypowiedź wzbogaconą o dodatkowe informacje, wykraczające poza treści omawiane na lekcji; zachowuje zasady poprawności językowej;
3. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia, ujawniając bogatą erudycję polonistyczną i interdyscyplinarną;
4. w sposób artystyczny wygłasza z pamięci wskazane fragmenty poezji.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. bezbłędnie opanował technikę artystycznego głośnego czytania nowego tekstu na poziomie umożliwiającym zrozumienie tekstu i z uwzględnieniem zasad interpunkcji, intonacji i odpowiedniej barwy głosu;
2. samodzielnie pracuje z tekstem literackim, popularnonaukowym i naukowym, wykraczającym poza treści programowe obowiązujące w klasie VI;
3. dobiera najtrafniejsze cytaty i wygłasza je z pamięci;
4. biegle zna literackie środki wyrazu i środki wyrazu języka teatru;
5. poszerza swą wiedzę o zagadnienia pozaprogramowe, samodzielnie, korzystając ze słowników;
6. interpretuje sens zmian dokonanych przez reżyserów w adaptacjach filmowych dzieł literackich omawianych na lekcjach oraz pozaprogramowych;
7. samodzielnie dba o swą erudycję filmową, oglądając dzieła ambitne prezentowane w telewizji oraz w kinie.

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. pisze wypowiedzi ciekawe pod względem sposobu ujęcia tematu, w których wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję;

2. tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem, redaguje dłuższe formy wypowiedzi z wyróżniającą się fabułą i słownictwem;
3. podejmuje próby własnej twórczości literackiej;
4. odwołuje się do utworów ponadprogramowych;
5. publikuje swe teksty w gazecie szkolnej.

IV. Znajomość utworów literackich

1. spełnia kryteria na ocenę **bardzo dobrą**;
2. rozszerza czytelnictwo o lektury nadobowiązkowe i odwołuje się do nich w wystąpieniach ustnych i pracach pisemnych;
3. odczytuje różne teksty kultury na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym;
4. samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji;
5. krytycznie ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego i etycznego;
6. poszerza wiadomości o epokach literackich i najważniejszych twórcach danego okresu w dziejach literatury;
7. śledzi aktualne wydarzenia literackie i artystyczne;
8. sprawnie posługuje się terminologią teoretyczno – literacką, wybiegającą poza program nauczania w klasie szóstej.

V. Nauka o języku

1. świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w klasie szóstej z zakresu fleksji, składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym;
2. samodzielnie poszerza wiedzę językową.

VI. Pojęcia

1. dysponuje bogatym słownictwem terminologicznym;
2. ze zrozumieniem operuje pojęciami przyswojonymi na drodze indywidualnej edukacji.

Klasa VII

Ocenę niedostateczną (1) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy nie sytuują na poziomie osiągnięć koniecznych. Uczeń taki nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

*

Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć koniecznych. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. uważnie słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów;
2. wyraża prośbę o powtórzenie wypowiedzi;
3. przysłuchuje się dyskusji i z pomocą nauczyciela ustala, jakie stanowisko w sprawie zajęli uczestnicy dyskusji;
4. mówi na temat najważniejszych treści wysłuchanego utworu;
5. rozumie polecenia;
6. rozpoznaje smutek, radość jako wyraz intencji nadawcy;
7. słucha nagrania wzorcowej recytacji;
8. wygłasza z pamięci jedynie fragment utworów poetyckich np. wybrane fraszki i tren J. Kochanowskiego), wykazując brak opanowania pamięciowego całości tekstu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. czyta teksty współczesne i dawne;
2. odczytuje tekst na poziomie dosłownym;
3. odczytuje sens utworu, dostrzega podstawowe wartości takie jak przyjaźń, wierność, patriotyzm;
4. pracuje z tekstem i z pomocą nauczyciela realizuje konkretne polecenia;
5. rozumie pojęcie „cytatu” i zna środki graficzno – interpunkcyjne wyróżniające go w tekście;
6. wskazuje narratora w tekście epickim;
7. zna rodzaje słowników: „Słownik języka polskiego”, „Słownik ortograficzny”, „Słownik wyrazów obcych”, „Słownik wyrazów bliskoznacznych”, „Słownik poprawnej polszczyzny”, „Słownik symboli”;
8. posługuje się spisem treści;
9. wskazuje podmiot liryczny w wierszu;
10. wymienia osoby uczestniczące w procesie powstawania przedstawiania teatralnego oraz filmu (reżyser, aktor, scenograf, charakteryzator).

11. wyraża swój stosunek do postaci;
12. nazywa swoje relacje czytelnicze (wrażenia, emocje);

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki: opis, opis sytuacji, opowiadanie, list, notatka, charakterystyka, dyskusja, sprawozdanie, ogłoszenie;
2. zna główne wyznaczniki form wypowiedzi poznanych w klasie siódmej: streszczenie, charakterystyka połączona z oceną postaci, rozprawka, przemówienie;
3. tworzy plan dłuższej wypowiedzi;
4. stosuje zasady trójdzielności kompozycyjnej: wstęp, rozwinięcie, zakończenie;
5. stara się o estetyczny zapis;
6. podejmuje próbę opisu postaci i krajobrazu, pisze list prywatny, prostą notatkę, streszczenie;
7. wyraża swoje zdanie;
8. pisze opowiadanie i wie, jak w nim umieścić dialog;
9. posługuje się akapitem;
10. dba o zgodność formy wypowiedzi z tematem;
11. dba o poprawność językową;

IV. Znajomość utworów literackich

1. zna wskazane przez nauczyciela utwory literackie w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki omawianych tekstów: „Balladyny” J. Słowackiego „Opowieści wigilijnej” K. Dickensa; „Dziadów” cz.II Adama Mickiewicza; „Zemsty” A. Fredry; „Oskara i panią Różę” E.E. Schmitt; „Małego Księcia” A. de Saint-Exupéry; E. Hemingwaya „Stary człowiek i morze”, poezji;
2. zna podstawowe fakty z biografii autorów tekstów: J. Kochanowskiego, A. Mickiewicza, J. Słowackiego, H. Sienkiewicza, A. Fredry, K. Dickensa, E. Hemingwaya, A. de Saint-Exupéry, E.E. Schmitt, poprawnie łączy nazwiska autorów i tytuły dzieł;
3. rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową;
4. zna cechy liryki, epiki i dramatu jako rodzajów literackich;
5. wskazuje nadawcę i odbiorcę tekstu;
6. zna podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi;
7. rozpoznaje obrazy poetyckie w utworze;
8. zna cechy hymnu, psalmu, pieśni, fraszki, trenu, piosenki;

9. rozumie różnice między światem przedstawionym (fikcją literacką) utworu a światem rzeczywistym;

10. wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego: bohater, fabuła, czas i miejsce akcji, wątek, narrator;

11. zna cechy gatunkowe powieści, opowiadania, noweli, komedii, tragedii;

12. wyodrębnia główne postacie literackie omawianych utworów: Ebenezera Scrooge'a; Balladynę, Alinę, Guślarza, Duchy Józia i Rózi, Widmo Pana, Cześnika Raptusiewicza, Rejenta, Milczka, Oskara, panią Różę, Małego Księcia, Santiago,

13. identyfikuje środki stylistyczne: metaforę, porównanie, epitet, przerzutnię, apostrofę, anaforę, zdrobnienie, zgrubienie, hiperbolę, pytanie retoryczne, onomatopcję, symbol, alegorię, personifikację, animizację, neologizm, archaizm.

V. Nauka o języku

Posiada podstawowe wiadomości z wiedzy językowej z zakresu:

1. fleksji: (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; stara się używać poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; stopniuje przymiotniki; poprawnie używa liczebników w datach; stara się używać zaimków; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników);

2. składni: (rozdziela zdanie i równoważnik zdania; odróżnia zdanie złożone współrzędnie od zdania złożonego podrzędnie);

3. słownictwa: (identyfikuje synonimy, antonimy, homonimy i eufemizmy; rozpoznaje wyrazy dawne);

4. słowotwórstwa: (zna pojęcie tematu i formantu słowotwórczego, treści i zakresu wyrazu, znaczenia słowotwórczego i realnego wyrazu, neologizmu; rozpoznaje wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo; odróżnia złożenie od zrostu);

5. ortografii i interpunkcji: (zna podstawowe zasady pisowni ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły nie z różnymi częściami mowy; wie, jakie są reguły pisowni skrótów i skrótowców; stara się stosować poprawną interpunkcję w zdaniach pojedynczych i złożonych).

VI. Pojęcia

1. zna podstawowe terminy i pojęcia teoretycznoliterackie, językowe i kulturowe objęte programem nauczania w klasie siódmej: kultura języka; osobowa i nieosobowa forma czasownika, osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb, strona, koniugacja, imiesłów przysłówkowy współczesny, imiesłów przysłówkowy uprzedni, imiesłów przymiotnikowy czynny, imiesłów przymiotnikowy bierny, rzeczownik, deklinacja, rodzaj gramatyczny, przymiotnik, liczebnik, zaimek, partykuła, wykrzyknik, spójnik, przyimek, przysłówki, wypowiedzenie pojedyncze, wypowiedzenie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie; wyraz podstawowy, wyraz pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, wyrazy złożone, złożenia, zrosty, zestawienia, rodzina wyrazów, rdzeń, wyrazy pokrewne, neologizm; rym dokładny i niedokładny, rym gramatyczny, powtórzenie, anafora, porównanie, pytanie retoryczne, przenośnia, epitet, przerzutnia, liryka pośrednia, liryka bezpośrednia, neologizm, związek frazeologiczny, archaizm, archaizacja językowa, gwara, wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopieje), instrumentacja głoskowa; świat przedstawiony, wątek w utworze, akcja, fabuła, bohater

dynamiczny; hymn, psalm, alegoria, morał, opowiadanie, nowela; opis, opis sytuacji, charakterystyka, wywiad.

*

Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć podstawowych. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi odtworzyć najważniejsze myśli; podejmuje próbę samodzielnego ich wynotowania;
2. odtwarza w dyskusji stanowisko wypracowane przez grupę;
3. wypowiada się na temat, udzielając krótkich wypowiedzi na zadane przez nauczyciela pytanie;
4. rozumie polecenia;
5. rozpoznaje kpinę i ironię jako wyraz intencji nadawcy;
6. słucha nagrania wzorcowej recytacji;
7. wygłasza z pamięci jedynie fragment utworów poetyckich (wybrane fraszki i tren J. Kochanowskiego) w sposób poprawny, ale wykazujący luki w pamięciowym opanowaniu tekstu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. opanował technikę głośnego i cichego czytania tekstów współczesnych i dawnych;
2. odczytuje tekst na poziomie dosłownym i podejmuje próbę odczytania na poziomie przenośnym;
3. pracuje z tekstem i realizuje konkretne polecenia;
4. odnajduje cytaty, ukierunkowany przez nauczyciela;
5. zna główne literackie środki wyrazu oraz główne wyznaczniki języka teatru;
6. korzysta ze słowników i encyklopedii pod kierunkiem nauczyciela;
7. wyszukuje informacje w spisie treści, indeksie i przypisach;
8. Charakteryzuje i ocenia bohaterów;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki: opis, opis sytuacji, opowiadanie, list, notatka, charakterystyka, dyskusja, sprawozdanie;
2. zna główne wyznaczniki form wypowiedzi poznanych w klasie siódmej: streszczenie, charakterystyka połączona z oceną postaci, rozprawka z tezą i hipotezą, przemówienie;

3. pisze na temat, starając się zachować przejrzystą kompozycję logiczną i spójną wypowiedzi;
4. stosuje akapity;
5. uzasadnia swoje zdanie;
6. pisze opowiadanie i umieszcza w nim dialog;
7. redaguje opis postaci, krajobrazu, notatkę, streszczenie;
8. z pomocą nauczyciela opisuje dzieło malarskie;
9. popełnia niewielkie błędy językowe i stylistyczne.

IV. Znajomość utworów literackich

1. zna wskazane przez nauczyciela utwory literackie w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki omawianych tekstów: „Balladyny” J. Słowackiego „Opowieści wigilijnej” K. Dickensa; „Dziadów” cz.II Adama Mickiewicza; „Zemsty” A.Fredry; „Oskara i panią Różę” E.E. Schmitt; „Małego Księcia” A.de Saint-Exupery; E. Hemingwaya „ Stary człowiek i morze”, poezji;
2. posiada elementarną wiedzę o życiu i twórczości autorów tekstów: J. Kochanowskiego, A. Mickiewicza, J. Słowackiego, H. Sienkiewicza, A. Fredry, K. Dickensa, E. Hemingwaya, A.de Saint-Exupery, E.E. Schmitt;
3. rozumie ogólny sens poznanych utworów;
4. umieszcza poznane teksty we właściwych ramach chronologicznych;
5. poprawnie łączy nazwiska autorów i tytuły dzieł;
6. rozróżnia narrację pierwszo- i trzecioosobową;
7. nazywa cechy liryki, epiki i dramatu jako rodzajów literackich, identyfikuje je w tekście poetyckim;
8. określa nadawcę i odbiorcę tekstu;
9. nazywa podstawowe środki wyrazu artystycznego wypowiedzi, potrafi wskazać w tekście epitet, przenieśnię, porównanie;
10. wyodrębnia obrazy poetyckie w utworze;
11. rozróżnia takie gatunki poezji jak hymn, psalm, pieśń, fraszkę, tren,
12. odróżnia fikcję literacką od rzeczywistości;
13. określa i ocenia postawy bohaterów literackich;
14. wymienia elementy konstrukcyjne świata przedstawionego: bohater, fabuła, czas i miejsce akcji, wątek, narrator;
15. odróżnia cechy gatunkowe powieści, powieści historycznej, młodzieżowej, opowiadania, noweli, komedii, dramatu;

16. wymienia główne postacie literackie omawianych utworów: Ebenezera Scrooge'a; Balladyńę, Alinę, Guślarza, Duchy Józia i Rózi, Widmo Pana, Cześnika Raptusiewicza, Rejenta, Milczka, Oskara, panią Różę, Małego Księcia, Santiago,

17. odtwarza, relacjonuje przebieg akcji utworu literackiego;

18. identyfikuje środki stylistyczne: metaforę, porównanie, epitet, przerzutnię, apostrofę, anaforę, zdrobnienie, zgrubienie, hiperbolę, pytanie retoryczne, onomatopcję, symbol, alegorię, personifikację, animizację, neologizm, archaizm.

V. Nauka o języku

Stosuje wiadomości z wiedzy językowej z zakresu:

1. fleksji: (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; poprawnie zapisuje nazwy własne; stara się używać poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; stopniuje przymiotniki; poprawnie używa liczebników w datach; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, liczebne i przysłówne; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników);

2. składni: (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; rozumie różnice między zdaniem złożonym współrzędnie i podrzędnie);

3. słownictwa: (identyfikuje synonimy, antonimy, homonimy i eufemizmy; rozpoznaje wyrazy dawne; dobiera słownictwo stosownie do sytuacji mówienia);

4. słowotwórstwa: (zna pojęcie kategorii i typu słowotwórczego, znaczenia słowotwórczego i realnego wyrazu; rozpoznaje wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo; wskazuje podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń; rozpoznaje wyrazy należące do tej samej rodziny wyrazów, odróżnia wyrazy pokrewne od bliskoznacznych; rozróżnia typy wyrazów złożonych i wskazuje rodzaje neologizmów);

5. ortografii i interpunkcji: (stosuje zasady pisowni ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły nie z różnymi częściami mowy; wie, jakie są reguły pisowni skrótów i skrótowców; stosuje poprawną interpunkcję w zdaniach pojedynczych i złożonych).

VI. Pojęcia

1. zna podstawowe terminy i pojęcia teoretycznoliterackie, językowe i kulturowe objęte programem nauczania w klasie siódmej: kultura języka, wycucie stylistyczne; osobowa i nieosobowa forma czasownika, osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb, strona, koniugacja, imiesłów przysłówkowy współczesny, imiesłów przysłówkowy uprzedni, imiesłów przymiotnikowy czynny, imiesłów przymiotnikowy bierny, rzeczownik, deklinacja, rodzaj gramatyczny, przymiotnik, liczebnik, zaimek, partykuła, wykrzyknik, spójnik, przyimek, przysłówki, wypowiedzenie pojedyncze, wypowiedzenie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie; wyraz podstawowy, wyraz pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, wyrazy złożone, złożenia, zrosty, zestawienia, rodzina wyrazów, rdzeń, wyrazy

pokrewne, neologizm; rym dokładny i niedokładny, rym gramatyczny, powtórzenie, anafora, porównanie, pytanie retoryczne, przenośnia, epitet, przerzutnia, liryka pośrednia, liryka bezpośrednia, neologizm, związek frazeologiczny, archaizm, archaizacja językowa, gwara, wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopieje), instrumentacja głoskowa; świat przedstawiony,

wątek w utworze, akcja, fabuła, bohater dynamiczny; Biblia, mit, przypowieść, hymn, psalm, alegoria, morał, legenda, opowiadanie, nowela; opis, opis sytuacji, charakterystyka, wywiad, podmiot liryczny, punkt kulminacyjny ;

2. próbuje z pomocą nauczyciela tworzyć własne definicje.

*

Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć rozszerzających. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi odtworzyć całą wypowiedź; sporządza samodzielnie na jej podstawie własną notatkę;

2. odczytuje tekst na poziomie przenośnym;

3. wypowiada się na temat, udzielając obszernych, wyczerpujących odpowiedzi na postawione przez nauczyciela pytania, zachowując przy tym zasady poprawności językowej;

4. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia;

5. selekcjonuje informacje z wysłuchanego tekstu;

8. wygłasza z pamięci wskazane fragmenty poezji (wybrane fraszki i tren J. Kochanowskiego), wykazując bezbłędne pamięciowe opanowanie tekstu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. płynnie czyta teksty współczesne i dawne, stosując się do zasad interpunkcji, akcentowania i intonacji;

2. pracuje z tekstem, dokonując selekcji zawartych w nim informacji, z wykorzystaniem wskazówek i sugestii nauczyciela;

3. samodzielnie odnajduje cytaty w tekście;

4. wybiera niezbędne informacje ze spisu treści, indeksu i przypisów;

5. zna literackie środki wyrazu;

6. samodzielnie korzysta ze słowników i encyklopedii w sytuacjach wskazanych przez nauczyciela;

7. uwzględnia w interpretacji dzieła potrzebne konteksty np. biografii historycznej;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki: opis, opis sytuacji, list, charakterystykę, dyskusję, sprawozdanie, opowiadanie, notatkę;

2. redaguje streszczenie, charakterystykę połączoną z oceną postaci;

3. pisze wypowiedź logiczną i spójną o trójdzielnej kompozycji, starając się zachować zasady poprawności językowej, ortograficznej i interpunkcyjnej;

4. wprowadza cytaty z utworów literackich;

5. uzasadnia własne zdanie za pomocą odpowiednich argumentów;

IV. Znajomość utworów literackich

1. wykazuje dokładną znajomość wszystkich lektur wskazanych przez nauczyciela: „Balladyny” J. Słowackiego „Opowieści wigilijnej” K. Dickensa; „Dziadów” cz.II Adama Mickiewicza; „Zemsty” A.Fredry; „Oskara i panią Różę” E.E. Schmitt; „Małego Księcia” A.de Saint-Exupery; E. Hemingwaya „ Stary człowiek i morze”, poezji;

2. sprawnie samodzielnie wypowiada się (pisemnie i ustnie) na tematy związane z treścią lektur;

3. uczestniczy w dyskusji podczas analizy i interpretacji tekstu;

4. rozpoznaje fakty z biografii twórców literatury J. Kochanowskiego, A. Mickiewicza, J. Słowackiego, H. Sienkiewicza, A. Fredry, K. Dickensa, E. Hemingwaya, A.de Saint-Exupery, E.E. Schmitt;

5. dostrzega charakterystyczne cechy języka utworu literackiego (indywidualizacja, archaizacja, gwarowość itd.);

6. wyodrębnia motywy działania, określa przeżycia i uczucia bohaterów literackich;

7. charakteryzuje główne postacie literackie omawianych utworów: Ebenezera Scrooge’a; Balladynę, Alinę, Guślarza, Duchy Józia i Rózi, Widmo Pana, Cześnika Raptusiewicza, Rejenta, Milczka, Oskara, panią Różę, Małego Księcia, Santiago;

8. analizuje elementy świata przedstawionego w utworze;

9. wskazuje i nazywa podstawowe środki stylistyczne: epitet, porównanie, przenośnia, wyraz dźwiękonaśladowczy, pytanie retoryczne;

10. rozpoznaje cechy gatunkowe tekstów literackich: psalmu, hymnu, pieśni, fraszki, trenu, komedii, noweli, dramatu;

11. ustala problematykę tekstów;

12. klasyfikuje utwory do rodzajów i gatunków literackich;

13. wyjaśnia związki między dziełem literackim a plastycznym;

14. dokonuje charakterystyki bohaterów;

15. wyjaśnia tytuł utworu.

V. Nauka o języku

Sprawnie stosuje wiedzę językową z zakresu:

1. fleksji: (rozpoznaje odmienne i nieodmienne części mowy; poprawnie zapisuje nazwy własne; prawidłowo używa czasowników wziąć, iść, rozumieć, umieć, lubić; stara się używać

poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; poprawnie stosuje rzeczownik z określającymi go przymiotnikami; stopniuje przymiotniki; rozróżnia liczebniki główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe; poprawnie używa liczebników w datach; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, liczebne i przysłówne; stosuje zaimki w tekście w celu usunięcia zbędnych powtórzeń wyrazowych; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą spójników; określa funkcję wykrzyknika w wypowiedzeniach);

2. składni: (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; rozróżnia rodzaje zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie);

3. słownictwa: (stosuje synonimy, antonimy, homonimy i eufemizmy oraz ustala współczesną formę wyrazu dawnego; dobiera słownictwo stosownie do sytuacji mówienia);

4. słowotwórstwa: (definiuje znaczenie wyrazu motywowanego (pochodnego); zna pojęcie kategorii i typu słowotwórczego ; określa przynależność wyrazu pochodnego do kategorii i typu słowotwórczego; porównuje wyrazy podzielne i niepodzielne słowotwórczo; wskazuje podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń; tworzy wyrazy od wyrazów przyimkowych; rozpoznaje wyrazy należące do tej samej rodziny wyrazów, posługuje się wyrazami bliskoznacznymi w celu uniknięcia powtórzeń w tekście; tworzy rodziny wyrazów; rozróżnia typy wyrazów złożonych i wskazuje rodzaje neologizmów);

5. ortografii i interpunkcji: (poprawnie zapisuje wyrazy z ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły by i nie z różnymi częściami mowy; wie, jakie są reguły pisowni skrótów; stosuje poprawną interpunkcję w zdaniach pojedynczych i złożonych).

VI. Pojęcia

1. zna oraz posługuje się terminami i pojęciami teoretycznoliterackimi, językowymi i kulturowymi poznanymi w klasie siódmej: kultura języka ; osobowa i nieosobowa forma czasownika, osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb, strona, koniugacja, imiesłów przysłówkowy współczesny, imiesłów przysłówkowy uprzedni, imiesłów przymiotnikowy czynny, imiesłów przymiotnikowy bierny, rzeczownik, deklinacja, rodzaj gramatyczny, przymiotnik, liczebnik, zaimek, partykuła, wykrzyknik, spójnik, przyimek, przysówek, wypowiedzenie pojedyncze, wypowiedzenie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie; wyraz podstawowy, wyraz pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, wyrazy złożone, złożenia, zrosty, zestawienia, rodzina wyrazów, rdzeń, wyrazy pokrewne, neologizm, rym dokładny i niedokładny, rym gramatyczny, powtórzenie, anafora, porównanie, pytanie retoryczne, przerośnięcie, epitet, przerzutnia, liryka pośrednia, liryka bezpośrednia, neologizm, związek frazeologiczny, archaizm, archaizacja językowa, wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopeje), instrumentacja głoskowa; świat przedstawiony, wątek w utworze, akcja, fabuła, bohater dynamiczny; hymn, psalm, alegoria, morał, opowiadanie, nowela; opis, opis sytuacji, charakterystyka, wywiad, wykrzyknienie, retoryka, zapożyczenie, kolokwializmy, paradoks, peryfraz;

2. wykazuje umiejętność tworzenia własnych definicji.

*

Ocenę bardzo dobrą (5) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć dopełniających. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi zaprezentować przedstawione informacje według własnego pomysłu i koncepcji ze wskazaniem zagadnień najważniejszych i drugoplanowych; sporządza samodzielnie własną, obszerną notatkę poszerzoną o informacje dodatkowe zawarte w podręczniku;
2. wypowiada się na temat, samodzielnie formułując wypowiedź zawierającą wszystkie niezbędne w danym zagadnieniu informacje; zachowuje przy tym zasady poprawności językowej;
3. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia, poparte logiczną i samodzielnie opracowaną argumentacją;
4. wygłasza z pamięci wskazane fragmenty poezji (wybrane fraszki i tren J. Kochanowskiego), uwzględniając odpowiednią barwę, intonację i natężenie głosu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. bezbłędnie opanował technikę sprawnego głośnego i cichego czytania tekstu nowego na poziomie umożliwiającym zrozumienie tekstu i z uwzględnieniem zasad interpunkcji i próbę interpretacji utworu;
2. pracuje z tekstem, dokonując samodzielnie selekcji i modyfikacji zawartych w nim informacji;
3. dobiera najtrafniejsze cytaty;
4. bardzo dobrze zna literackie środki wyrazu i środki języka teatru;
5. samodzielnie decyduje o konieczności lub potrzebie skorzystania ze słowników w trakcie realizowania zagadnień programowych;

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. pisze wypowiedzi logiczne, spójne i przejrzyste pod względem stylistycznym, językowym, ortograficznym i interpunkcyjnym;
2. tworzy przypisy i bibliografię;
3. stosuje akapity;
4. wykazuje dbałość o estetykę zapisu;
5. posługuje się cytatami i odpowiednimi przykładami w funkcji argumentacyjnej;
6. w pełni rozwija i wyczerpuje temat pracy;
7. dokonuje korekty własnych wypowiedzi;
8. posługuje się bogatym słownictwem;
9. redaguje różne formy wypowiedzi (opis, opis sytuacji, list, notatkę, charakterystykę, streszczenie, dyskusję, sprawozdanie, list otwarty, recenzję, rozprawkę z tezą i hipotezą, przemówienie);
10. dobierając odpowiednie słownictwo, tworzy tekst wyrażający intencje nadawcy;

11. stosuje mowę zależną i niezależną

IV. Znajomość utworów literackich

1. bardzo dokładnie zna wszystkie lektury podane przez nauczyciela „Balladyny” J. Słowackiego „Opowieści wigilijnej” K. Dickensa; „Dziadów” cz.II Adama Mickiewicza; „Zemsty” A.Fredry; „Oskara i panią Różę” E.E. Schmitt; „Małego Księcia” A.de Saint-Exupery; E. Hemingwaya „ Stary człowiek i morze”, poezji;

2. wypowiada się (pisemnie i ustnie) na tematy związane z lekturą, wykazując się dojrzałym komentarzem i aktywną postawą w dyskusji;

3. wnikliwie analizuje biogramy o autorach lektur J. Kochanowskiego, A. Mickiewicza, J. Słowackiego, H. Sienkiewicza, A. Fredry, K. Dickensa, E. Hemingwaya, A.de Saint-Exupery, E.E. Schmitt;

4. charakteryzuje i ocenia główne postacie literackie omawianych utworów: : Ebenezera Scrooge’a; Balladynę, Alinę, Guślarza, Duchy Józia i Rózi, Widmo Pana, Cześnika Raptusiewicza, Rejenta, Milczka, Oskara, panią Różę, Małego Księcia, Santiago;

5. rozumie i potrafi wskazać oraz uzasadnić tekstem motywy postępowania, uczucia i przeżycia bohaterów;

6. samodzielnie wyodrębnia i nazywa elementy świata przedstawionego;

7. sprawnie samodzielnie rozpoznaje i nazywa środki artystyczne: epitet, porównanie, przenośnia, pytanie retoryczne, instrumentacja głoskowa, dźwiękonaśladownictwo;

8. definiuje poznane w szkole gatunki literackie: psalm, hymn, pieśń, fraszkę, tren, przypowieść, komedię, powieść, opowiadanie, nowelę, dramat;

9. na podstawie wybranych utworów omawia cechy liryki, epiki, dramatu jako rodzajów literackich;

10. charakteryzuje bohaterów;

11. wykrywa w tekście odwołania do tradycji kulturowej i ustala ich

12. wskaże symboliczne znaczenie postaci, wydarzeń, scen itp. (np. „Opowieść wigilijna” K. Dickensa);

14. wykrywa analogie pomiędzy dwoma tekstami.

V. Nauka o języku

Świadomie i sprawnie stosuje wiedzę językową z zakresu:

1. fleksji: (klasyfikuje odmienne i nieodmienne części mowy; poprawnie zapisuje nazwy własne; prawidłowo używa czasowników wzięć, iść, rozumieć, umieć, lubić; stara się używać poprawnych form rzeczowników, przymiotników, liczebników, zaimków; poprawnie stosuje rzeczownik z określającymi go przymiotnikami; stopniuje przymiotniki; rozróżnia liczebniki główne, porządkowe, zbiorowe, ułamkowe; poprawnie używa liczebników w datach; rozróżnia zaimki rzeczowne, przymiotne, liczebne i przysłówne; stosuje zaimki w tekście w celu usunięcia zbędnych powtórzeń wyrazowych; łączy wyrazy w zdaniu i zdania za pomocą

spójników; określa funkcję wykrzyknika w wypowiedzeniach; prawidłowo zapisuje przyimki złożone i wyrażenia przyimkowe);

2. składni: (rozróżnia zdanie i równoważnik zdania; posługuje się różnymi typami zdań złożonych współrzędnie i podrzędnie);

3. słownictwa: (stosuje synonimy, antonimy, homonimy i eufemizmy oraz ustala współczesną formę wyrazu dawnego; dobiera słownictwo stosownie do sytuacji mówienia);

4. słowotwórstwa: (definiuje znaczenie wyrazu motywowanego (pochodnego); zna pojęcie kategorii i typu słowotwórczego, omawia różnicę między znaczeniem realnym a strukturalnym wyrazu; określa przynależność wyrazu pochodnego do kategorii i typu słowotwórczego; objaśnia różnicę między wyrazami podzielnymi i niepodzielnymi słowotwórczo; analizuje budowę słowotwórczą wyrazu; wskazuje podstawę słowotwórczą, formant, rdzeń; tworzy wyrazy od wyrażen przyimkowych; rozpoznaje wyrazy należące do tej samej rodziny wyrazów, posługuje się wyrazami bliskoznacznymi w celu doskonalenia stylu wypowiedzi ustnych i pisemnych; tworzy rodziny wyrazów; rozróżnia typy wyrazów złożonych i wskazuje rodzaje neologizmów);

5. ortografii i interpunkcji: (bezbłędnie zapisuje wyrazy z ó i u, ż i rz, ch i h, partykuły by i nie z różnymi częściami mowy; omawia reguły pisowni skrótów; stosuje poprawną interpunkcję w zdaniach pojedynczych i złożonych).

VI. Pojęcia

1. sprawnie posługuje się pojęciami i terminami z zakresu teorii literatury, poetyki, nauki o języku oraz kultury, zawartymi w programowych treściach nauczania w klasie siódmej: kultura języka, wyczucie stylistyczne; osobowa i nieosobowa forma czasownika, osoba, liczba, rodzaj, czas, tryb, strona, koniugacja, imiesłów przysłówkowy współczesny, imiesłów przysłówkowy uprzedni, imiesłów przymiotnikowy czynny, imiesłów przymiotnikowy bierny, rzeczownik, deklinacja, rodzaj gramatyczny, przymiotnik, liczebnik, zaimek, partykuła, wykrzyknik, spójnik, przyimek, przysłówek, związek zgody, związek rzędu, związek przynależności, wypowiedzenie pojedyncze, wypowiedzenie złożone współrzędnie, zdanie złożone podrzędnie; wyraz podstawowy, wyraz pochodny, podstawa słowotwórcza, formant, wyrazy złożone, złożenia, zrosty, zestawienia, rodzina wyrazów, rdzeń, wyrazy pokrewne, neologizm; rym dokładny i niedokładny, rym gramatyczny, powtórzenie, anafora, porównanie, pytanie retoryczne, przenośnia, epitet, przerzutnia, liryka pośrednia, liryka bezpośrednia, neologizm, związek frazeologiczny, archaizm, archaizacja językowa, gwara, wyrazy dźwiękonaśladowcze (onomatopeje), instrumentacja głoskowa; świat przedstawiony, wątek w utworze, akcja, fabuła, bohater dynamiczny; hymn, psalm, alegoria, morał, legenda, opowiadanie, nowela; opis, opis sytuacji, charakterystyka, wywiad, heroizacja;

2. potrafi samodzielnie tworzyć precyzyjne definicje (także pojęć i terminów opracowanych dodatkowo przez nauczyciela).

*

Ocenę celującą (6) otrzymuje uczeń, który w bardzo wysokim stopniu opanował wiedzę i umiejętności z języka polskiego. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi uzupełnić prezentację dodatkowymi, wyszukanymi z własnej inicjatywy, informacjami wykraczającymi poza wymagania programowe dla klasy VII;
2. wypowiada się na dany temat, samodzielnie formułując wypowiedź wzbogaconą o dodatkowe informacje, wykraczające poza treści omawiane na lekcji; zachowuje zasady poprawności językowej;
3. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia, ujawniając bogatą erudycję polonistyczną i interdyscyplinarną;
4. w sposób artystyczny wygłasza z pamięci wskazane fragmenty poezji (wybrane fraszki i tren J. Kochanowskiego).

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. bezbłędnie opanował technikę artystycznego głośnego czytania nowego tekstu na poziomie umożliwiającym zrozumienie tekstu i z uwzględnieniem zasad interpunkcji, intonacji i odpowiedniej barwy głosu;
2. samodzielnie pracuje z tekstem literackim, popularnonaukowym i naukowym, wykraczającym poza treści programowe obowiązujące w klasie VII;
3. dobiera najtrafniejsze cytaty i wygłasza je z pamięci;
4. biegle zna literackie środki wyrazu;
5. poszerza swą wiedzę o zagadnienia pozaprogramowe ;
6. samodzielnie dba o swą erudycję filmową, oglądając dzieła ambitne prezentowane w telewizji oraz w kinie.

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. pisze wypowiedzi ciekawe pod względem sposobu ujęcia tematu, w których wykazuje się szczególną dbałością o poprawność językową, bezbłędny zapis, logiczną kompozycję;
2. tworzy oryginalne notatki, posługując się bogatym słownictwem, redaguje dłuższe formy wypowiedzi, takie jak rozprawka, opowiadanie, recenzja, przemówienie;
3. podejmuje próby własnej twórczości literackiej;
4. odwołuje się do utworów ponadprogramowych;

IV. Znajomość utworów literackich

1. spełnia kryteria na ocenę bardzo dobrą;
2. rozszerza czytelnictwo o lektury nadobowiązkowe i odwołuje się do nich w wystąpieniach ustnych i pracach pisemnych;
3. odczytuje różne teksty kultury na poziomie dosłownym, przenośnym i symbolicznym;
4. samodzielnie interpretuje teksty pisane i inne teksty kultury, uwzględniając intencję nadawcy oraz konteksty niezbędne do interpretacji;

5. krytycznie ocenia i wartościuje treści, zachowania i postawy przedstawione w utworach w odniesieniu do systemu moralnego i etycznego;
6. poszerza wiadomości o epokach literackich i najważniejszych twórcach danego okresu w dziejach literatury;
7. śledzi aktualne wydarzenia literackie i artystyczne;
8. sprawnie posługuje się terminologią teoretyczno – literacką, wybiegającą poza program nauczania w klasie siódmej.

V. Nauka o języku

1. świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania w klasie pierwszej z zakresu fleksji, składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym;
2. samodzielnie poszerza wiedzę językową.

VI. Pojęcia

1. dysponuje bogatym słownictwem terminologicznym;
2. ze zrozumieniem operuje pojęciami przyswojonymi na drodze indywidualnej edukacji.

Klasa VIII

Ocenę niedostateczną (1) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć koniecznych. Uczeń taki nie spełnia wymagań kryterialnych na ocenę dopuszczającą.

*

Ocenę dopuszczającą (2) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć koniecznych. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i sporządza z pomocą nauczyciela elementarną notatkę zawierającą główne myśli zawarte w wysłuchanej prezentacji;
2. wypowiada się na temat, udzielając krótkich odpowiedzi na zadane przez nauczyciela pytania;
3. przysłuchuje się dyskusji i z pomocą nauczyciela ustala, jakie stanowisko w sprawie zajęli uczestnicy dyskusji;
4. wygłasza z pamięci jedynie fragmenty utworów poetyckich przeznaczonych do recytacji.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. opanował technikę głośnego i cichego czytania tekstu przygotowanego w domu;
2. pracuje z tekstem i z pomocą nauczyciela realizuje konkretne polecenia;
3. rozumie pojęcie cytatu i zna środki graficzno–interpunkcyjne wyróżniające go w tekście (cudzysłów, dwukropek);
4. zna rodzaje słowników: „Słownik języka polskiego”, „Słownik wyrazów obcych”, „Słownik wyrazów bliskoznacznych”, „Słownik poprawnej polszczyzny”, „Słownik symboli”, „Słownik ortograficzny”, „Słownik frazeologiczny”;
5. potrafi wymienić adaptacje filmowe utworów literackich omawianych w klasie VIII: „Syzyfowe prace” – serial w reż. Pawła Komorowskiego, „Quo vadis” w reż. J. Kawalerowicza, „Pan Tadeusz” w reż. A. Wajdy.

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki (opis, opowiadanie, notatka, list, charakterystyka, streszczenie, autoprezentacja, dziennik, wywiad, opis sytuacji, ogłoszenie, zaproszenie, dyskusja, opis przeżycia wewnętrznego, rozprawka, sprawozdanie, recenzja, felieton, reportaż, zawiadomienie, charakterystyka porównawcza);
2. zna cechy kompozycyjne nowych form wypowiedzi: przemówienie, pamiętnik, pisma użytkowe (cv, życiorys, list motywacyjny, podanie, ogłoszenie prasowe);
3. stosuje zasady trójdzielności kompozycyjnej;
4. posługuje się akapitem;

5. podejmuje próby redagowania prac pisemnych, dbając o ich zgodność z tematem (dopuszczalne jest kilka błędów kompozycyjnych, językowych i merytorycznych).

IV. Znajomość utworów literackich

1. zna wskazane przez nauczyciela utwory literackie w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki omawianych tekstów: „Quo vadis” H. Sienkiewicza; „Pan Tadeusz” A. Mickiewicza; fragment „Pamiętnika z powstania warszawskiego” M. Białoszewskiego; wybrany sonet A. Mickiewicza; „Syzyfowe prace” S. Żeromskiego; „Kamienie na szaniec” A. Kamińskiego; „Niemcy” L. Kruczkowskiego; fragment „Tędy i owędy” M. Wańkowicza; „Latarnik” H. Sienkiewicza; „Artysta” S. Mrożka, „Połączana rybka” B. Kosmowskiej oraz utwory poetyckie;

2. zna podstawowe fakty z biografii autorów tekstów: (A. Mickiewicza, M. Białoszewskiego, H. Sienkiewicza, S. Żeromskiego, M. Wańkowicza, S. Mrożka, A. Kamińskiego);

3. poprawnie łączy nazwiska autorów i tytuły utworów omawianych w klasie VIII;

4. rozumie różnicę między światem przedstawionym w utworze literackim a światem rzeczywistym;

5. określa elementy świata przedstawionego w utworze: czas, miejsce, bohaterowie, wątki;

6. wyodrębnia główne postacie w utworach poznanych w klasie VIII;

7. odtwarza przebieg akcji w utworze literackim.

V. Nauka o języku

Posiada podstawowe wiadomości z wiedzy językowej z zakresu:

1. fleksji (poznane w klasach młodszych);

2. fonetyki (alfabet, głoska, sylaba, litera; wyraz podstawowy i pochodny; podstawa słotwórcza, formant, rodzaje formantów; rodzaje wyrazów złożonych; rodzina wyrazów, rdzeń, oboczności; wyrazy pokrewne; akcent wyrazowy i zdaniowy);

3. składni (realizowane w klasach młodszych);

4. słotwórstwa (wiadomości z klas młodszych);

5. stylistyki (co to jest styl, wyznaczniki stylu, rodzaje stylów: naukowy, urzędowy, styl artystyczny, potoczny, styl przemówień; cechy dobrego stylu);

6. stylizacji językowej (wymienia rodzaje stylizacji {archaizacja, dialektyzacja});

7. języka jako tworu społecznego (akt komunikacji, funkcje języka, odmiana mówiona i pisana języka);

8. kultury języka (błędy językowe, norma językowa);

9. frazeologii (frazeologizm, zwrot, fraza, wyrażenie);

10. słownictwa (wykazuje znajomość pojęć: synonim, antonim, homonim, wyraz neutralny, wyraz stylistycznie nacechowany (ekspresywizm), związki frazeologiczne, ich podział i pochodzenie);

11. systemów wersyfikacyjnych (wiersz intonacyjno–zdaniowy, sylabiczny, wolny; wiersz biały);

12. skrótowców (zna ich typy; prezentuje podstawowe zasady pisowni skrótów i skrótowców oraz reguły skracania wyrazów);

13. ortografii interpunkcji (wykazuje znajomość zasad i reguł ortograficznych i interpunkcyjnych);

14. zasad akcentowania w języku polskim oraz zasad ortofonicznych (w związku z wygłaszaniem przemówienia): akcent zdaniowy; tempo, płynność i wyrazistość mowy, modulacja głosu.

VI. Pojęcia

1. zna najważniejsze terminy i pojęcia teoretycznoliterackie i kulturowe objęte programem nauczania w klasach młodszych oraz nowe: styl, styl potoczny, styl naukowy, styl urzędowy, gwara teatralna, gwara środowiskowa, gwara ludowa, stylizacja, archaizacja, archaizm, dialektyzacja, dialektyzm wyrazowy, fonetyczny, słowotwórczy, fleksyjny, składniowy; akt mowy, kod, kontakt, kontekst, sytuacja komunikacyjna, nadawca i odbiorca wypowiedzi; funkcje językowe (komunikatywna: przedstawieniowa, ekspresywna, impresywna, poetycka, fatyczna); odmiana mówiona i pisana polszczyzny; barok, oświecenie; tragedia, komedia, chór, zasada trzech jedności; dramat właściwy; powieść społeczno-obyczajowa, autobiografizm, retrospekcja; bestseller, nota edytorska, pierwodruk, recenzent, recenzja, artykuł, notatka prasowa, nagłówek, pamiętnik, dokumentalizm, literatura popularnonaukowa, literatura fantastycznonaukowa, dziennik, wiersz sylabiczny, wolny; kontrast, absurd, parodia, groteska; ogłoszenie drobne, ogłoszenie prasowe, zaproszenie, ogłoszenie rekrutacyjne, życiorys, CV, podanie, list motywacyjny, depesza; cenzura, milczenie, mowa, filozofia, pismo; błąd językowy, norma językowa, moda językowa, wyraz modny, związek frazeologiczny, zwrot, wyrażenie, fraza, antonim, synonim, homonim, wulgaryzm; zdanie rozwijające, zdanie wtrącone, szyk wyrazów, mowa pozornie zależna, elipsa, spójność tekstu; mit, rzeźba, artysta, piękno, twórczość, muza, atrybut.

Ocenę dostateczną (3) otrzymuje uczeń, którego wyniki pracy sytuują na poziomie osiągnięć podstawowych. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi odtworzyć najważniejsze myśli; podejmuje próbę samodzielnego ich wynotowania;

2. wypowiada się na temat udzielając krótkich odpowiedzi na zadane przez nauczyciela pytania i zachowując zasady poprawności językowej (buduje poprawne pod względem gramatycznym zdania, unika powtórzeń);

3. odtwarza w dyskusji stanowisko wypracowane przez grupę;

4. wygłasza z pamięci wskazane utwory poetyckie w sposób poprawny, ale wykazujący luki w pamięciowym opanowaniu tekstu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. opanował technikę głośnego i cichego czytania tekstu na poziomie umożliwiającym zrozumienie tekstu;

2. pracuje z tekstem, realizując konkretne polecenia nauczyciela;

3. ukierunkowany przez nauczyciela odnajduje cytaty;

4. zna podstawowe pojęcia z dziedziny teatru (tekst główny, didaskalia, aktor, sufler, scena, kulisy, kostium, rekwizyt, reżyser, scenograf);
5. korzysta ze słowników pod kierunkiem nauczyciela („Słownik języka polskiego”, „Słownik wyrazów obcych”, „Słownik wyrazów bliskoznacznych”, „Słownik poprawnej polszczyzny”, „Słownik symboli”, „Słownik ortograficzny”, „Słownik frazeologiczny”);
6. potrafi wymienić i zrelacjonować treść adaptacji filmowych utworów literackich omawianych w klasie VIII, z uwzględnieniem kostiumów, scenerii, gry aktorów: „Syzyfowe prace” – serial w reż. Pawła Komorowskiego, „Quo vadis” w reż. J. Kawalerowicza, „Pan Tadeusz” w reż. A. Wajdy.

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. stosuje formy wypowiedzi poznane we wcześniejszym okresie nauki (opis, opowiadanie, notatka, list, charakterystyka, streszczenie, autoprezentacja, dziennik, wywiad, opis sytuacji, ogłoszenie, zaproszenie, dyskusja, opis przeżycia wewnętrznego, rozprawka, sprawozdanie, recenzja, felieton, reportaż, zawiadomienie, charakterystyka porównawcza);
2. zna cechy kompozycyjne nowych form wypowiedzi: przemówienie, pamiętnik, pisma użytkowe (cv, życiorys, list motywacyjny, podanie, ogłoszenie prasowe);
3. stosuje zasady trójdzielności kompozycyjnej;
4. posługuje się akapitem;
5. redaguje poznane formy wypowiedzi na tematy związane z utworami literackimi, dba o zgodność pracy z tematem (dopuszczalne są niewielkie błędy językowe, kompozycyjne, stylistyczne).

IV. Znajomość utworów literackich

1. poprawnie łączy nazwiska autorów i tytuły utworów omawianych w klasie VIII, podaje podstawowe fakty z życia twórców (A. Mickiewicza, M. Białoszewskiego, H. Sienkiewicza, S. Żeromskiego, M. Wańkowicza, S. Mrożka, A. Kamińskiego);
2. zna wskazane przez nauczyciela lektury w stopniu umożliwiającym zrozumienie problematyki i sensu utworów („Quo vadis” H. Sienkiewicza; „Pan Tadeusz” A. Mickiewicza; fragment „Pamiętnika z powstania warszawskiego” M. Białoszewskiego; wybrany sonet A. Mickiewicza; „Syzyfowe prace” S. Żeromskiego; „Kamienie na szaniec” A. Kamińskiego; „Niemcy” L. Kruczkowskiego; fragment „Tędy i owędy” M. Wańkowicza; „Latarnik” H. Sienkiewicza; „Artysta” S. Mrożka, „Połączana rybka” B. Kosmowskiej oraz utwory poetyckie);
3. rozumie różnicę między światem przedstawionym w utworze literackim a światem rzeczywistym;
4. określa elementy świata przedstawionego w utworze: czas, miejsce, bohaterowie, wątki;
5. wyodrębnia główne postacie w poznanych utworach;
6. odtwarza przebieg akcji w utworze literackim;
7. wskazuje przy pomocy nauczyciela podstawowe środki artystyczne w prozie i poezji (powtórzenie, anafora, epifora, porównanie, pytanie retoryczne, epitet, przenośnia, przerzutnia, personifikacja, animizacja, oksymoron, inwersja, apostrofa + peryfrazja,

metonimia, zdrobnienia, zgrubienia, inwokacja + elipsa, antyteza, alegoria, symbol, eufemizm).

8. określa przynależność gatunkową poznanych tekstów;
9. umieszcza poznane teksty we właściwych ramach chronologicznych;
10. określa postawy bohaterów literackich;
11. wskazuje narratora w tekście i ustala adresata wypowiedzi.

V. Nauka o języku

Stosuje wiadomości z wiedzy językowej z zakresu:

1. fleksji (poznane w klasach młodszych);
2. fonetyki (alfabet, głoska, sylaba, litera; wyraz podstawowy i pochodny; podstawa słowotwórcza, formant, rodzaje formantów; rodzaje wyrazów złożonych; rodzina wyrazów, rdzeń, oboczności; wyrazy pokrewne; akcent wyrazowy i zdaniowy);
3. składni (realizowane w klasach młodszych);
4. słowotwórstwa (wiadomości z klas młodszych);
5. stylistyki (co to jest styl, wyznaczniki stylu, rodzaje stylów: naukowy, urzędowy, styl artystyczny, potoczny, styl przemówień; cechy dobrego stylu);
6. stylizacji językowej (rozdziela rodzaje stylizacji {archaizacja, dialektyzacja});
7. języka jako tworu społecznego (akt komunikacji, funkcje języka, odmiana mówiona i pisana języka);
8. kultury języka (błędy językowe, norma językowa);
9. frazeologii (frazeologizm, zwrot, fraza, wyrażenie);
10. słownictwa (stosuje pojęcia: synonim, antonim, homonim, wyraz neutralny, wyraz stylistycznie nacechowany (ekspresywny), związki frazeologiczne, ich podział i pochodzenie);
11. systemów wersyfikacyjnych (sylabiczny, wolny; wiersz biały);
12. skrótowców (wymienia typy skrótowców, zna zasady pisowni skrótów i skrótowców oraz reguły skracania wyrazów);
13. ortografii interpunkcji (wykazuje znajomość zasad i reguł ortograficznych i interpunkcyjnych);
14. zasad akcentowania w języku polskim oraz zasad ortofonicznych (w związku z wygłaszaniem przemówienia): akcent zdaniowy; tempo, płynność i wyrazistość mowy, modulacja głosu.

VI. Pojęcia

1. zna i definiuje terminy i pojęcia teoretycznoliterackie i kulturowe objęte programem nauczania w klasach młodszych oraz nowe: styl, styl potoczny, styl naukowy, styl urzędowy, gwara teatralna, gwara środowiskowa, gwara ludowa, stylizacja, archaizacja, archaizm, dialektyzacja, dialektyzm wyrazowy, fonetyczny, słowotwórczy, fleksyjny, składniowy; akt mowy, kod, kontakt, kontekst, sytuacja komunikacyjna, nadawca i odbiorca wypowiedzi; funkcje językowe (komunikatywna: przedstawieniowa, ekspresywna, impresywna, poetycka,

fatyczna); odmiana mówiona i pisana polszczyzny; barok, oświecenie; tragedia, komedia, chór, zasada trzech jedności; dramat właściwy; powieść społeczno-obyczajowa, autobiografizm, retrospekcja; bestseller, nota edytorska, pierwodruk, recenzent, recenzja, artykuł, notatka prasowa, nagłówek, pamiętnik, dokumentalizm, literatura popularnonaukowa, literatura fantastycznonaukowa, dziennik, wiersz sylabiczny, wolny; kontrast, absurd, parodia, groteska; ogłoszenie drobne, ogłoszenie prasowe, zaproszenie, ogłoszenie rekrutacyjne, życiorys, CV, podanie, list motywacyjny, depesza; cenzura, milczenie, mowa, filozofia, pismo; błąd językowy, norma językowa, moda językowa, wyraz modny, związek frazeologiczny, zwrot, wyrażenie, fraza, antonim, synonim, homonim, wulgaryzm; zdanie rozwijające, zdanie wtrącone, szyk wyrazów, mowa pozornie zależna, elipsa, spójność tekstu; mit, rzeźba, artysta, piękno, twórczość, muza, atrybut;

2. próbuje z pomocą nauczyciela tworzyć własne definicje.

Ocenę dobrą (4) otrzymuje uczeń, którego wyniki w nauce sytuują na poziomie osiągnięć rozszerzających. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi odtworzyć całą wypowiedź; sporządza samodzielnie własną notatkę;
2. wypowiada się na temat, udzielając obszernych, wyczerpujących odpowiedzi na postawione przez nauczyciela pytania, zachowując przy tym zasady poprawności językowej (buduje poprawne pod względem gramatycznym zdania, unika powtórzeń);
3. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia;
4. wygłasza z pamięci wskazane utwory poetyckie w sposób poprawny, wykazujący bezbłędne opanowanie pamięciowe tekstu.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. opanował technikę sprawnego: głośnego i cichego czytania na poziomie umożliwiającym zrozumienie tekstu i z uwzględnieniem zasad interpunkcji po uprzednim przygotowaniu się i pracy ze wskazanym tekstem;
2. pracuje z tekstem, dokonując selekcji zawartych w nim informacji, z wykorzystaniem wskazówek nauczyciela;
3. samodzielnie odnajduje cytaty w tekście;
4. tworzy i uzupełnia słowniczek pojęć teatralnych (tekst główny, didaskalia, aktor, scena, sufler, kulisy, kostium, rekwizyt, reżyser, scenograf, scenografia, repertuar, premiera, prapremiera);
5. samodzielnie korzysta ze słowników w sytuacjach wskazanych przez nauczyciela („Słownik języka polskiego”, „Słownik wyrazów obcych”, „Słownik wyrazów bliskoznacznych”, „Słownik poprawnej polszczyzny”, „Słownik symboli”, „Słownik ortograficzny”, „Słownik frazeologiczny”);
6. wymienia i relacjonuje treść adaptacji filmowych, zna ich twórców (reżyser, aktorzy) i wyróżnia wątki i problemy filmu („Syzyfowe prace” – serial w reż. Pawła Komorowskiego, „Quo vadis” w reż. J. Kawalerowicza, „Pan Tadeusz” w reż. A. Wajdy).

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. zna cechy kompozycyjne i poprawnie redaguje wszystkie formy wypowiedzi: poznane we wcześniejszym okresie nauki i nowe {opis, opowiadanie, notatka, list, charakterystyka, streszczenie, autoprezentacja, dziennik, wywiad, opis sytuacji, ogłoszenie, zaproszenie, opis przeżycia wewnętrznego, rozprawka, sprawozdanie, recenzja, felieton, reportaż, esej, zawiadomienie, charakterystyka porównawcza, przemówienie, pamiętnik, pisma użytkowe (cv, życiorys, list motywacyjny, podanie, ogłoszenie prasowe)};
2. wprowadza cytaty z utworów literackich;
3. stosuje się do norm poprawnościowych współczesnej polszczyzny w zakresie pisowni;
4. zna zasady tworzenia bibliografii i przypisów.

IV. Znajomość utworów literackich

1. wykazuje dokładną znajomość wszystkich lektur wskazanych przez nauczyciela („Quo vadis” H. Sienkiewicza; „Pan Tadeusz” A. Mickiewicza; fragment „Pamiętnika z powstania warszawskiego” M. Białoszewskiego; wybrany sonet A. Mickiewicza; „Syzyfowe prace” S. Żeromskiego; „Kamienie na szaniec” A. Kamińskiego; „Niemcy” L. Kruczkowskiego; fragment „Tędy i owędy” M. Wańkowicza; „Latarnik” H. Sienkiewicza; „Artysta” S. Mrożka, „Pozłacana rybka” B. Kosmowskiej oraz utwory poetyckie);
2. podaje fakty z biografii twórców (A. Mickiewicza, M. Białoszewskiego, H. Sienkiewicza, S. Żeromskiego, M. Wańkowicza, S. Mrożka, A. Kamińskiego);
3. wyodrębnia główne postacie w poznanych utworach;
4. ustala problematykę utworu;
5. wyodrębnia motywy działania, określa przeżycia i uczucia bohaterów;
6. dokonuje charakterystyki bohaterów literackich;
7. samodzielnie określa formy narracji, typy narratora, sytuacji lirycznej, pomiotu lirycznego;
8. klasyfikuje utwory do rodzajów i gatunków literackich;
9. rozpoznaje cechy gatunkowe utworu (znane z klas młodszych oraz epopeja, sonet, powieść historyczna, dramat właściwy, elegia, reportaż, powieść dokumentalna);
10. dostrzega charakterystyczne cechy języka utworu literackiego (indywidualizacja, archaizacja, dialektyzacja);
11. wskazuje i nazywa podstawowe środki stylistyczne (powtórzenie, anafora, epifora, porównanie, pytanie retoryczne, epitet, przenośnia, przerzutnia, personifikacja, animizacja, oksymoron, inwersja, peryfraz, metonimia, zdrobnienia, zgrubienia, inwokacja, elipsa, antyteza, alegoria, eufemizm).

V. Nauka o języku

Sprawnie stosuje wiedzę językową z zakresu:

1. fleksji (poznane w klasach młodszych);
2. fonetyki (alfabet, głoska, sylaba, litera; wyraz podstawowy i pochodny; podstawa słowotwórcza, formant, rodzaje formantów; rodzaje wyrazów złożonych; rodzina wyrazów, rdzeń, oboczności; wyrazy pokrewne; akcent wyrazowy i zdaniowy);
3. składni (realizowane w klasach młodszych);

4. słowotwórstwa (wiadomości z klas młodszych);
5. stylistyki (wyjaśnia, co to jest styl; zna wyznaczniki stylu, rozróżnia rodzaje stylów: naukowy, urzędowy, styl artystyczny, potoczny, styl przemówień; określa cechy dobrego stylu);
6. stylizacji językowej (rozróżnia jej rodzaje {archaizacja, dialektyzacja});
7. języka jako tworu społecznego (akt komunikacji, funkcje języka, odmiana mówiona i pisana języka);
8. kultury języka (błędy językowe, norma językowa);
9. frazeologii (frazeologizm, zwrot, fraza, wyrażenie);
10. słownictwa (wykazuje znajomość pojęć: synonim, antonim, homonim, wyraz neutralny, wyraz stylistycznie nacechowany (ekspresywizm), związki frazeologiczne, ich podział i pochodzenie);
11. systemów wersyfikacyjnych (sylabiczny, wolny; wiersz biały);
12. skrótowców (rozróżnia typy skrótowców i prezentuje zasady pisowni skrótów i skrótowców oraz reguły skracania wyrazów);
13. biegle stosuje znajomość zasad i reguł ortograficznych i interpunkcyjnych;
14. zasad akcentowania w języku polskim oraz zasad ortofonicznych (w związku z wygłaszaniem przemówienia): akcent zdaniowy; tempo, płynność i wyrazistość mowy, modulacja głosu.

VI. Pojęcia

1. rozumie oraz potrafi funkcjonalnie wykorzystać poznane terminy i pojęcia objęte programem nauczania w klasach młodszych oraz nowe: styl, styl potoczny, styl naukowy, styl urzędowy, gwara teatralna, gwara środowiskowa, gwara ludowa, stylizacja, archaizacja, archaizm, dialektyzacja, dialektyzm wyrazowy, fonetyczny, słowotwórczy, fleksyjny, składniowy; akt mowy, kod, kontakt, kontekst, sytuacja komunikacyjna, nadawca i odbiorca wypowiedzi; funkcje językowe (komunikatywna: przedstawieniowa, ekspresywna, impresywna, poetycka, fatyczna); odmiana mówiona i pisana polszczyzny; barok, oświecenie; tragedia, komedia, chór, zasada trzech jedności; dramat właściwy; powieść społeczno-obyczajowa, autobiografizm, retrospekcja; bestseller, nota edytorska, pierwodruk, recenzent, recenzja, artykuł, notatka prasowa, nagłówek, pamiętnik, dokumentalizm, literatura popularnonaukowa, literatura fantastycznonaukowa, dziennik, wiersz sylabiczny, wolny; kontrast, absurd, parodia, groteska; ogłoszenie drobne, ogłoszenie prasowe, zaproszenie, ogłoszenie rekrutacyjne, życiorys, CV, podanie, list motywacyjny, depesza; cenzura, milczenie, mowa, filozofia, pismo; błąd językowy, norma językowa, moda językowa, wyraz modny, związek frazeologiczny, zwrot, wyrażenie, fraza, antonim, synonim, homonim, wulgaryzm; zdanie rozwijające, zdanie wtrącone, szyk wyrazów, mowa pozornie zależna, elipsa, spójność tekstu; mit, rzeźba, artysta, piękno, twórczość, muza, atrybut;

2. dysponuje umiejętności tworzenia własnych definicji.

Ocenę bardzo dobrą (5) otrzymuje uczeń, którego wyniki w pracy sytuują na poziomie osiągnięć dopełniających. Uczeń taki w zakresie swych kompetencji polonistycznych spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi zaprezentować przedstawione informacje według własnego pomysłu i koncepcji ze wskazaniem zagadnień najważniejszych i drugoplanowych; sporządza samodzielnie własną, obszerną notatkę poszerzoną o informacje dodatkowe zawarte w podręczniku;
2. wypowiada się na temat, samodzielnie formułując wypowiedź zawierającą wszystkie niezbędne w danym zagadnieniu informacje, zachowuje przy tym zasady poprawności językowej (buduje poprawne pod względem gramatycznym zdania, unika powtórzeń);
3. prezentuje w dyskusji własne stanowisko i punkt widzenia poparte logiczną i samodzielnie opracowaną argumentacją;
4. wygłasza z pamięci wskazane utwory poetyckie, uwzględniając odpowiednią barwę, intonację i natężenie głosu – fragmenty prozy S. Żeromskiego („Syzyfowe prace”) oraz poezji: wybrany utwór J. A. Morsztyna („Niestatek” lub „Cuda miłości”) i wybrany tren J. Kochanowskiego.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. bezbłędnie opanował technikę sprawnego: głośnego i cichego czytania nowego tekstu ze zrozumieniem jego sensu i z uwzględnieniem zasad interpunkcji i próbą interpretacji utworu;
2. samodzielnie pracuje z tekstem, dokonując selekcji i modyfikacji zawartych w nim informacji;
3. dobiera najtrafniejsze cytaty;
4. bardzo dobrze zna i posługuje się szerokim zakresem słownictwa teatralnego (np. tekst główny, didaskalia, aktor, scena, sufler, kulisy, kostium, rekwizyt, reżyser, scenograf, scenografia, repertuar, premiera, prapremiera);
5. samodzielnie decyduje o konieczności lub potrzebie skorzystania ze słowników w trakcie realizowania zagadnień programowych („Słownik języka polskiego”, „Słownik wyrazów obcych”, „Słownik wyrazów bliskoznacznych”, „Słownik poprawnej polszczyzny”, „Słownik symboli”, „Słownik ortograficzny”, „Słownik frazeologiczny”);
6. samodzielnie dokonuje zestawienia adaptacji filmowej dzieła literackiego i podaje wyniki tej konfrontacji: podobieństwa i różnice („Syzyfowe prace” – serial w reż. Pawła Komorowskiego);

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. sprawnie i prawidłowo pod względem językowym i kompozycyjnym redaguje wszystkie formy wypowiedzi przewidziane na danym etapie nauczania (opis, opowiadanie, notatka, list, charakterystyka, streszczenie, autoprezentacja, dziennik, wywiad, opis sytuacji, ogłoszenie, zaproszenie, opis przeżycia wewnętrznego, rozprawka, sprawozdanie, recenzja, felieton, reportaż, esej, zawiadomienie, charakterystyka porównawcza, przemówienie, pamiętnik, pisma użytkowe (cv, życiorys, list motywacyjny, podanie, ogłoszenie prasowe));
2. samodzielnie tworzy bibliografię i przypisy;
3. posługuje się cytatami w funkcji argumentacyjnej;
4. w pełni rozwija i wyczerpuje temat pracy;
5. dokonuje korekty własnych wypowiedzi;
6. operuje bogatym słownictwem.

IV. Znajomość utworów literackich

1. spełnia kryteria i wymogi ustalone na ocenę dobrą;
2. rozumie motywy postępowania bohaterów literackich;
3. uzasadnia tekstem motywy działania, przeżycia i uczucia bohaterów;
4. samodzielnie analizuje i opisuje kompozycję dzieła literackiego;
5. ocenia stosunek narratora do postaci;
6. wykorzystuje kontekst biograficzny w analizie utworu;
7. określa funkcje i sens użycia środków stylistycznych w tekście;
8. wskazuje symboliczne znaczenie postaci, wydarzeń itp.;
9. wykrywa w tekście odwołania do tradycji kulturowej i ustala rolę nawiązań kulturowych w utworze literackim;
10. dostrzega wartości uniwersalne w tekstach kultury;
11. wykorzystuje tekst literacki do analizy dzieła plastycznego.

V. Nauka o języku

Świadomie i funkcjonalnie stosuje wiedzę językową z zakresu:

1. fleksji (poznane w klasach młodszych);
2. fonetyki (alfabet, głoska, sylaba, litera; wyraz podstawowy i pochodny; podstawa słowotwórcza, formant, rodzaje formantów; rodzaje wyrazów złożonych; rodzina wyrazów, rdzeń, oboczności; wyrazy pokrewne; akcent wyrazowy i zdaniowy);
3. składni (realizowane w klasach młodszych);
4. słowotwórstwa (wiadomości z klas młodszych);
5. stylistyki (co to jest styl, wyznaczniki stylu, rodzaje stylów: naukowy, urzędowy, styl artystyczny, potoczny, styl przemówień; stosuje wiadomości o cechach dobrego stylu w celu tworzenia własnych wypowiedzi);
6. stylizacji językowej (omawia jej rodzaje {archaizacja, dialektyzacja});
7. języka jako tworu społecznego (akt komunikacji, funkcje języka, odmiana mówiona i pisana języka);
8. kultury języka (błędy językowe, norma językowa);
9. frazeologii (frazeologizm, zwrot, fraza, wyrażenie);
10. słownictwa (wykazuje znajomość pojęć: synonim, antonim, homonim, wyraz neutralny, wyraz stylistycznie nacechowany (ekspresywizm), związki frazeologiczne, ich podział i pochodzenie; wskazuje je w tekście i objaśnia ich znaczenie);
11. systemów wersyfikacyjnych (omawia różnice między wierszem intonacyjno – zdaniowy, sylabicznym, wolnym);
12. skrótowców (objaśnia zasady pisowni skrótów i skrótowców oraz reguły skracania wyrazów);
13. sprawnie stosuje wiedzę z zakresu ortografii i interpunkcji;

14. świadomie stosuje zasady akcentowania w języku polskim oraz zasady ortofoniczne (w związku z wygłaszaniem przemówienia): akcent zdaniowy; tempo, płynność i wyrazistość mowy, modulacja głosu.

VI. Pojęcia

1. sprawnie posługuje się pojęciami i terminami z zakresu teorii literatury oraz kultury zawartymi w programie nauczania w klasach młodszych oraz nowe: styl, styl potoczny, styl naukowy, styl urzędowy, gwara teatralna, gwara środowiskowa, gwara ludowa, stylizacja, archaizacja, archaizm, dialektyzacja, dialektyzm wyrazowy, fonetyczny, słowotwórczy, fleksyjny, składniowy; akt mowy, kod, kontakt, kontekst, sytuacja komunikacyjna, nadawca i odbiorca wypowiedzi; funkcje językowe (komunikatywna: przedstawieniowa, ekspresywna, impresywna, poetycka, fatyczna); odmiana mówiona i pisana polszczyzny; barok, oświecenie; tragedia, komedia, chór, zasada trzech jedności; dramat właściwy; powieść społeczno–obyczajowa, autobiografizm, retrospekcja; bestseller, nota edytorska, pierwodruk, recenzent, recenzja, artykuł, notatka prasowa, nagłówek, pamiętnik, dokumentalizm, literatura popularnonaukowa, literatura fantastycznonaukowa, dziennik, wiersz sylabiczny, wolny; kontrast, absurd, parodia, groteska; ogłoszenie drobne, ogłoszenie prasowe, zaproszenie, ogłoszenie rekrutacyjne, życiorys, CV, podanie, list motywacyjny, depesza; cenzura, milczenie, mowa, filozofia, pismo; błąd językowy, norma językowa, moda językowa, wyraz modny, związek frazeologiczny, zwrot, wyrażenie, fraza, antonim, synonim, homonim, wulgaryzm; zdanie rozwijające, zdanie wtrącone, szyk wyrazów, mowa pozornie zależna, elipsa, spójność tekstu; mit, rzeźba, artysta, piękno, twórczość, muza, atrybut;

2. potrafi samodzielnie tworzyć precyzyjne definicje (także terminów dodatkowych, które wprowadza podręcznik do samodzielnego opracowania).

Ocenę celującą (6) otrzymuje uczeń, który w bardzo wysokim stopniu opanował wiedzę i umiejętności z języka polskiego. Uczeń taki spełniać powinien następujące kryteria:

I. Słuchanie i mówienie

1. słucha wypowiedzi nauczyciela oraz innych uczniów i potrafi uzupełnić prezentację dodatkowymi, wyszukаныmi z własnej inicjatywy informacjami wykraczającymi poza wymagania programowe;

2. wypowiada się na dany temat, samodzielnie formułując wypowiedź wzbogaconą o dodatkowe informacje wykraczające poza treści omawiane na lekcji; zachowuje wszelkie zasady poprawności językowej;

3. prezentuje w dyskusji własne stanowisko, ujawniając bogatą erudycję polonistyczną i interdyscyplinarną;

4. w sposób artystyczny wygłasza z pamięci fragmenty prozy oraz poezji.

II. Czytanie ze zrozumieniem i odbiór tekstów kultury

1. bezbłędnie opanował technikę artystycznego czytania nowego tekstu (z uwzględnieniem zasad interpunkcji, intonacji i odpowiedniej barwy głosu);

2. samodzielnie pracuje z pozaprogramowym tekstem literackim, popularnonaukowym i naukowym;

3. dobiera najtrafniejsze cytaty i wygłasza je z pamięci;

4. wypowiada się na temat teatru, biegle operując pojęciami dotyczącymi tej dziedziny (np. tekst główny, didaskalia, aktor, scena, sufler, kulisy, kostium, rekwizyt, reżyser, scenograf, scenografia, repertuar, premiera, prapremiera);
5. poszerza swą wiedzę o zagadnienia pozaprogramowe, samodzielnie korzystając ze słowników ogólnych (Słownik języka polskiego, Słownik wyrazów obcych, Słownik wyrazów bliskoznacznych, Słownik poprawnej polszczyzny, słownik symboli, Słownik ortograficzny, Słownik frazeologiczny) i monograficznych;
6. interpretuje sens zmian dokonanych przez reżyserów w adaptacjach filmowych dzieł literackich („Syzyfowe prace” – serial w reż. Pawła Komorowskiego, „Quo vadis” w reż. J. Kawalerowicza, „Pan Tadeusz” w reż. A. Wajdy).

III. Redagowanie form wypowiedzi

1. całkowicie poprawnie i bez zarzutu pod względem stylistycznym, kompozycyjnym i treściowym wypowiada się w poznanych formach wypowiedzi (opis, opowiadanie, notatka, list, charakterystyka, streszczenie, autoprezentacja, dziennik, wywiad, opis sytuacji, ogłoszenie, zaproszenie, opis przeżycia wewnętrznego, rozprawka, sprawozdanie, recenzja, felieton, reportaż, esej, zawiadomienie, charakterystyka porównawcza, przemówienie, pamiętnik, pisma użytkowe (cv, życiorys, list motywacyjny, podanie, ogłoszenie prasowe);
2. stosuje formy wypowiedzi, nie objęte programem nauczania w klasie drugiej (nowe dla ucznia);
3. odwołuje się do utworów ponadprogramowych;
4. publikuje teksty w gazetce szkolnej.

IV. Znajomość utworów literackich

1. spełnia kryteria i wymogi ustalone na ocenę bardzo dobrą;
2. poszerza kanon lektur o pozycje nadobowiązkowe i odwołuje się do nich w wystąpieniach ustnych i pisemnych;
3. śledzi aktualne wydarzenia literackie i artystyczne, repertuar teatru i kin;
4. poszerza wiadomości o epokach literackich i najważniejszych twórcach danego okresu w dziejach literatury.
5. sprawnie posługuje się terminologią teoretycznoliteracką.

V. Nauka o języku

1. świadomie stosuje wiedzę językową w zakresie treści materiałowych przewidzianych programem nauczania fonetyki, słowotwórstwa, fleksji, składni oraz wiedzy o języku jako tworze społecznym;
2. samodzielnie poszerza wiedzę językową.

VI. Pojęcia

1. dysponuje bogatym słownictwem terminologicznym;
2. ze zrozumieniem operuje pojęciami przyswojonymi na drodze indywidualnej edukacji.

Przedmiotowy System Oceniania z języka polskiego opracowany został zgodnie ze Statutem Zespołu Szkół w Kostomłotach Drugich, Wewnątrzszkolnym Systemem Oceniania oraz programem nauczania języka polskiego w szkole podstawowej wydawnictwa WSiP.